

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Przewodnik
do kursu doskonalenia kompetencji dydaktycznych w zakresie
edukacji na rzecz wartości demokratycznych dla studentów
specjalności nauczycielskich
Projekt ValiDE

Uniwersytet Pedagogiczny w Weingarten / Niemcy
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie / Polska
Uniwersytet w Agder/Norwegia
Szkoła Etyki Globalnej, Tübingen / Niemcy
ARKIVET Centrum na rzecz Pokoju i Praw Człowieka / Norwegia
Centrum Edukacji ProHarmonia, Kielce / Polska

Licencja i zastrzeżenia

Niniejsza praca, przewodnik do kursu doskonalenia kompetencji dydaktycznych w zakresie edukacji na rzecz wartości demokratycznych dla studentów specjalności nauczycielskich, Projekt ValiDE, jest rezultatem realizacji projektu VALIDE, pod redakcją Kristin Endresen-Maharaj, Mareike Brehmer, Aslaug Kristiansen, Inger Marie Dalehefte, Georga Kristoffera Berg Fjalsett, Nataliii Demeshkant, Katarzyny Potyrały, Pauliny Burkot, Stefani Schnebel, Hilke Rapp, Marion Susanne Visotschnig, Julii Willke, Patrycji Bartosiewicz-Kosiba, Moniki Szczepaniak.

Przewodnik do kursu doskonalenia kompetencji dydaktycznych w zakresie edukacji na rzecz wartości demokratycznych dla studentów specjalności nauczycielskich, Projekt ValiDE jest objęta licencją CC BY 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en>.

Przewodnik do kursu doskonalenia kompetencji dydaktycznych w zakresie edukacji na rzecz wartości demokratycznych dla studentów specjalności nauczycielskich, Projekt ValiDE jest rezultatem realizacji projektu Erasmus+ Values in Democracy Education (ValiDE).

Typ akcji: KA220-HED - Cooperation partnerships in higher education.

Numer projektu: 2021-1-DE01-KA220-HED-000032247.01

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Wsparcie Komisji Europejskiej dla przygotowania tego opracowania nie stanowi akceptacji treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może być pociągana do odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji. Wszystkie grafiki użyte do zilustrowania zostały opublikowane jako domena publiczna lub pochodzą z własnych źródeł.

Spis treści

1	Wprowadzenie	1
1.1	Cel	2
1.2	Uczelnie i organizacje pozarządowe biorące udział w projekcie	3
1.3	Studenci: wykształcenie, pochodzenie i oczekiwania	4
1.4	Podróż i kwestie praktyczne	5
1.5	Opracowanie modelu i współpraca między krajami	5
1.6	Treści – wykłady i upowszechnianie	6
1.6.1	<i>Warsztaty informacyjne dla uczelni wyższych i organizacji pozarządowych</i>	6
1.6.2	<i>Wizyty w szkołach</i>	13
1.6.3	<i>Etapy pracy i zadania studentów</i>	14
1.6.4	<i>Faza refleksji i oceny</i>	14
2	Elementy warsztatów kursu ValiDE	15
2.1	Warsztaty w Polsce	15
2.1.1	<i>Gry i zabawy integracyjne</i>	15
2.1.2	<i>Wizyta w Muzeum Dialogu</i>	16
2.1.3	<i>Warsztaty z harcerzami</i>	17
2.1.4	<i>Warsztaty animacji stop-motion (poklatkowej)</i>	17
2.1.5	<i>Pierwsza wizyta w muzeum Fabryka Schindlera – Orowadzanie po muzeum</i>	19
2.1.6	<i>Rozwój wartości i demokracji w społeczeństwie polskim</i>	19
2.1.7	<i>Polski system edukacji i programy kształcenia nauczycieli</i>	20
2.1.8	<i>Scenariusze lekcji. Założenia teoretyczne. Scenariusze zajęć szkolnych. Główne kryteria, założenia pedagogiczne i dydaktyczne.</i>	21
2.1.9	<i>Scenariusz lekcji. Aspekt praktyczny. Wprowadzenie do przygotowania szkolnych scenariuszy lekcji na temat rozwoju wartości demokratycznych wśród uczniów.</i>	22
2.1.10	<i>Wizyta w muzeum Politechniki Krakowskiej</i>	23
2.1.11	<i>Praca nad etapami lekcji i treściami dotyczącymi wartości demokratycznych</i>	23
2.1.12	<i>Wizyta szkolna</i>	24
2.1.13	<i>Druga wizyta w muzeum Fabryka Schindlera – Warsztat "Dlaczego z "nigdy więcej" pozostaje tylko "więcej". Mechanizmy prowadzące do zbrodni wojennych i ludobójstw"</i>	25
2.2	Warsztaty w Norwegii	26
2.2.1	<i>Wykład na temat norweskiego systemu szkolnictwa</i>	26
2.2.2	<i>Wykład na temat historii i rozwoju wartości i demokracji w Norwegii</i>	27
2.2.3	<i>Wprowadzenie do aplikacji do zwiedzania zabytków</i>	27
2.2.4	<i>Mapy myśli 1</i>	28
2.2.5	<i>Wizyta szkolna</i>	28
2.2.6	<i>Wykład: Edukacja demokratyczna = Edukacja dla demokracji?</i>	29

2.2.7	Młodzi Lapończycy w Norwegii.....	29
2.2.8	Dialog na temat roli Saamów.....	29
3.1.1	Warsztaty: Dyskurs rasowy w norweskim programie nauczania.....	30
3.1.2	Wizyta w Centrum Pokoju i Praw Człowieka ARKIVET oraz dyskusja plenarna na temat praw człowieka i godności.....	30
3.1.3	Refleksja na temat aplikacji.....	31
3.1.4	Mapy myśli 2.....	31
3.1.5	Co robić z tym posągiem?.....	31
3.1.6	Kij.....	32
3.2	Warsztaty w Niemczech	32
3.2.1	Wprowadzenie w międzykulturowy/religijny kontekst i działania	32
3.2.2	Zwiedzanie meczetu w Ravensburgu.....	33
3.2.3	Prezentacja pomysłów, poranny wykład, współpraca przy tworzeniu planów lekcji i materiałów dydaktycznych	33
3.2.4	Dyskusja panelowa/otwarta na temat "Nauczanie i wartości międzyreligijne w szkołach ..	34
3.2.5	Wprowadzenie do globalnej etyki przez Szkołę Etyki Globalnej w Tubingen	35
3.2.6	Warsztaty teatralne na temat globalnych wartości etycznych	36
3.2.7	Refleksja i ocena warsztatów.....	36
3.2.8	Wprowadzenie do Szkoły Etyki Globalnej i obserwacji.....	37
3.2.9	Wizyta w szkole i dyskusja z nauczycielami	38
4.	Wyciągnięte wnioski i dodatkowy kurs online	38
4.1	Wnioski zdobyte w procesie weryfikacji kursu ValiDE	38
4.2	Pomocne wskazówki dotyczące podobnych programów	41
4.3	Kurs online ValiDE	42
4.3.1	Seminarium online – sesja 1	42
4.3.2	Seminarium online – przygotowanie do sesji grupowej	43
4.3.3	Seminarium online – sesja pracy w grupach	43
4.3.4	Seminarium online – sesja 2a	44
4.3.5	Seminarium online – sesja 2b	44
4.3.6	Seminarium online – sesja 3	45
4.3.7	Materiały do samodzielnej nauki w celu tworzenia materiałów dydaktycznych: Otwarte Zasoby Edukacyjne - przegląd.....	45
4.3.8	Materiały do samodzielnej nauki tworzenia materiałów dydaktycznych: planowanie lekcji	46

1 Wprowadzenie

Niniejszy przewodnik do kursu doskonalenia kompetencji dydaktycznych w zakresie edukacji na rzecz wartości demokratycznych dla studentów specjalności nauczycielskich Projektu ValiDE wraz z opisem kursu jest wynikiem współpracy partnerskiej między trzema instytucjami szkolnictwa wyższego i trzema organizacjami pozarządowymi z Niemiec, Polski i Norwegii. Partnerami projektu były: Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i Centrum edukacyjne Pro Harmonia z Polski, Uniwersytet Agder i ARKIVET Centrum na rzecz Pokoju i Praw Człowieka z Norwegii oraz Uniwersytet pedagogiczny w Weingarten i Szkoła Etyki Globalnej, Tübingen z Niemiec. Instytucje uczestniczące w projekcie Erasmus+ Values in Democratic Education (ValiDE) zostały dokładniej opisane w punkcie **1.2**.

Celem projektu było opracowanie i przetestowanie kursu wymiany dla studentów specjalności nauczycielskich, mającego przygotować przyszłych nauczycieli do pracy z wartościami w edukacji w celu wspierania kultury demokratycznej w szkołach podstawowych. Dodatkowym celem było stworzenie wartości dodanej w postaci wiedzy i umiejętności rozwijających kompetencje oraz przekonania dotyczące wartości demokratycznych poprzez połączenie trzech instytucji szkolnictwa wyższego i trzech organizacji pozarządowych z ich różnorodnymi perspektywami, co miało prowadzić do wzajemnego wzbogacenia. Grupa studentów została omówiona w punkcie **1.3**.

W trakcie tworzenia kursu zdobyliśmy doświadczenia, którymi chcielibyśmy się podzielić, aby ułatwić innym instytucjom realizację podobnych wymian. Kwestie związane z podróżą i rekomendacjami praktycznymi znajdują się w punkcie **1.4**.

W punkcie **1.5** przedstawiono podstawowy model kursu ValiDE, który opisuje, w jaki sposób instytucje wniosły wiedzę do kursu i w jaki sposób zapewniły studentom realizację różnych zadań.

Punkt **1.6** szczegółowo opisuje treść i zajęcia kursu.

Opis kursu jest wynikiem programu , który był prowadzony trzy lata z rzędu od 2022 do 2024 roku. Kurs odbywał się przez trzy tygodnie we wrześniu/październiku każdego roku, a studenci z każdego kraju przemieszczali się z jednego miejsca do drugiego, jak pokazano poniżej:

Tydzień 1:

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej im. Stanisława Staszica w Krakowie i Centrum edukacji Pro Harmonia (Kielcy)

Tydzień 2:

Uniwersytet w Agder i Centrum Pokoju i Praw Człowieka Stiftelsen ARKIVET (Kristiansand, Norwegia)

Tydzień 3:

Uniwersytet Pedagogiczny w Weingarten i Szkoła Etyki Globalnej, Tübingen / Niemcy

Przewodnik opisuje najlepsze praktyki wypracowane w okresie finansowania w ramach programu Erasmus+ i podsumowuje ostateczny kształt kursu.

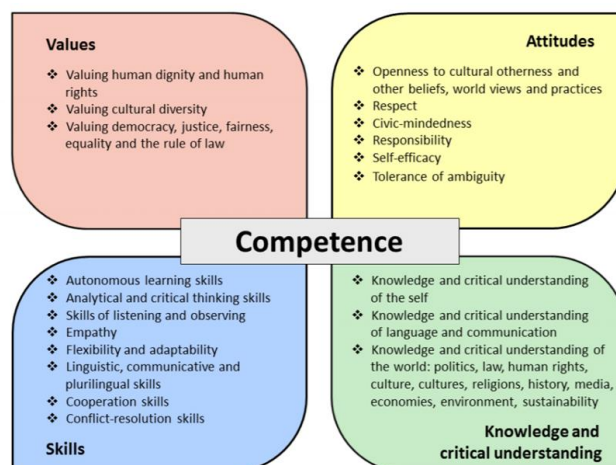
Dzięki różnym sposobom pracy w sześciu różnych organizacjach i jeszcze większej liczbie lokalizacji w każdym z partnerskich krajów, zaangażowani studenci mieli okazję zapoznać się z różnymi państwowymi, regionalnymi i lokalnymi sposobami nauczania i myślenia o wartościach w demokracji. Zastanawiali się nad swoją rolą jako przyszłych nauczycieli i nad tym, w jaki sposób chcieliby przyczynić się do edukacji demokratycznej obywateli.

Organizacje pozarządowe odegrały szczególną rolę w tym projekcie. Sposób, w jaki organizacje pozarządowe były zaangażowane, podsumowano w pkt 1.7.

1.1 Cel

Nadrzędnym celem tego kursu było pogłębienie zrozumienia przez studentów wartości kształtujących interpretację tego, co jest dobre, osiągalne, zrównoważone i owocne w kontekście edukacji demokratycznej. Kurs miał na celu dostarczenie oraz opracowanie materiałów dydaktycznych, a także umożliwienie zdobycia praktycznych doświadczeń w pracy pedagogicznej z takimi zagadnieniami, jak demokracja, edukacja demokratyczna, wartości, edukacja wartości, etyka, pokój, konflikty, kontrowersyjne kwestie, narracje narodowe, wykorzystanie historii, rola muzeów i inne powiązane tematy.

Studenci doświadczyli demokratycznej sprawczości poprzez zaangażowanie w różnorodne środowiska nauczania i rozpowszechniania wiedzy, a także dzięki podróżom oraz współpracy z innymi studentami z różnych krajów. Ramy odniesienia Rady Europy dla kompetencji w zakresie kultury demokratycznej (RFCDC) stanowiły punkt wyjścia do dyskusji na temat wartości i demokracji na metapoziomie, ponieważ wyraźnie rozróżniają wartości, postawy, umiejętności oraz wiedzę i zrozumienie jako fundamenty kultury demokratycznej (rys. 1).

Rysunek 1. Kompetencje w zakresie kultury demokratycznej
(Źródło: RFCDC, volume 1 Context, concepts and model, 2018, s. 38)

1.2 Uczelnie i organizacje pozarządowe biorące udział w projekcie

W projekcie wzięły udział trzy uczelnie: Uniwersytet Pedagogiczny Weingarten (Weingarten, Niemcy), Uniwersytet w Agder (Kristiansand, Norwegia) oraz Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Kraków, Polska). Od każdego kraju w projekcie wzięła udział jedna organizacja pozarządowa : Szkoła Etyki Globalnej (Tübingen, Niemcy), ARKIVET Centrum na rzecz Pokoju i Praw Człowieka (Kristiansand, Norwegia) oraz Centrum Edukacji ProHarmonia (Kielce, Polska).

Uniwersytet Edukacji w Weingarten (UEW) to uniwersytet państwowy w Badenii-Wirtembergii, w Niemczech. Oferuje przede wszystkim programy kształcenia nauczycieli na studiach licencjackich i magisterskich. Oferuje również programy Bachelor of Arts i Master of Arts w różnych innych dziedzinach.

Szkoła Etyki Globalnej (Tübingen) została założona w 1995 roku, a jej głównymi celami programowymi są: (1) wdrażanie i promowanie badań międzykulturowych i międzyreligijnych; (2) stymulowanie i realizowanie międzykulturowej i międzyreligijnej pracy edukacyjnej; (3) promowanie i tworzenie możliwości spotkań międzyreligijnych i międzykulturowych, a wszystko to w oparciu o przekonanie, że nie ma pokoju między narodami bez pokoju między religiami, jak to ujął jego założyciel prof. dr Hans Küng: *„Nie ma pokoju między religiami bez dialogu między religiami. Nie ma dialogu między religiami bez globalnych standardów etycznych. Nie ma przetrwania naszego globu w pokoju i sprawiedliwości bez nowego paradygmatu stosunków międzynarodowych opartego na globalnych standardach etycznych”* (Hans Küng 9.11.2001 r. przed Zgromadzeniem Ogólnym ONZ ds. Dialogu Cywilizacji).

Uniwersytet w Agder (UiA) to uniwersytet państwowy z siedzibą w Agder w Norwegii. Uniwersytet w Agder jest jednym z najnowszych uniwersytetów w Norwegii, ale jego korzenie sięgają ponad 190 lat. Uniwersytet w Agder składa się z 6 wydziałów i Jednostki Kształcenia Nauczycieli (łącznie 23 wydziały).

Centrum Pokoju i Praw Człowieka Stiftelsen ARKIVET jest centrum edukacyjnym i dokumentacyjnym z siedzibą w Kristiansand w południowej części Norwegii. 8 marca 1935 roku ARKIVET został otwarty jako Archiwum Państwowe w Kristiansand, ale w czasie II wojny światowej został zajęty przez gestapo. Budynek był siedzibą gestapo przez prawie 3,5 roku. W tamtych latach dom był znany jako "twierdza tortur". ARKIVET w czasie wojny nie był więzieniem, ale posterunkiem policyjnym niemieckiej policji bezpieczeństwa. Dziś ARKIVET jest centrum pokoju i praw człowieka.

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (UKEN) jest najstarszą Uczelnią Pedagogiczną w Polsce. Uczelnia oferuje najnowsze osiągnięcia w zakresie nauk humanistycznych, a także nauk społecznych, humanistycznych, przyrodniczych, technicznych i artystycznych.

Centrum Edukacji ProHarmonia jest organizacją pozarządową. W trosce o lepszą jakość życia dla wszystkich, teraz i dla przyszłych pokoleń ProHarmonia działa na rzecz zrównoważonego rozwoju – harmonii w trzech obszarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Jednym z jej celów statutowych jest działalność na rzecz wzmocnienia demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. ProHarmonia realizuje programy mające na celu rozwój społeczności lokalnych, w tym wspiera działania samopomocowe i wolontariackie. Angażuje obywateli w inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej i projekty współpracy międzynarodowej. Działalność ProHarmonii opiera się na wolontariacie jej członków i partnerów.

1.3 Studenci: wykształcenie, pochodzenie i oczekiwania

Demokracja jest czymś, co trzeba tworzyć na nowo i uczyć się na nowo w każdym pokoleniu. Chociaż uważamy, że studenci specjalności nauczycielskich są dominującą grupą docelową prezentowanego w tym przewodniku kursu, musimy jednak przyznać, że jego treści można łatwo zastosować do innych grup docelowych. Kurs ten może być również stosowany w przypadku osób przygotowujących do ścieżki zawodowej w innych dziedzinach związanych z edukacją (np. edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna, praca socjalna, organizacje pozarządowe, organizacje obywatelskie, organizacje młodzieżowe). Niektóre z kluczowych elementów kursu pomogą studentom stojącym przed zadaniami edukacyjnymi w ich przyszłej pracy, ponieważ edukacja o demokracji i wartościach stanowi jedną z podstawowych linii w pedagogice, niezależnie od grupy docelowej.

Adaptacja kursu powinna uwzględniać, z jednej strony, rozwój wiedzy merytorycznej na temat „wartości i demokracji” wraz z indywidualnym rozwojem wartości demokratycznych, świadomości wartości oraz samoświadomości, a z drugiej – odpowiednie podejście do specyfiki grupy docelowej. Niezbędna wiedza pedagogiczna, dotycząca edukacji podstawowej, edukacji specjalnej, pracy socjalnej lub innych bardziej wyspecjalizowanych obszarów pedagogiki, powinna zostać odpowiednio uwzględniona i przestrzegana.

Zgodnie z jedną z podstawowych zasad uczestnictwa, współpracy i wzajemnego uczenia się, wymagania specyficzne dla danej dziedziny powinny być wprowadzane do kursu przez samych uczestników. Różnorodność przyszłych działań zawodowych może stanowić wartość dodaną w procesie współpracy nad scenariuszami nauczania oraz tworzeniem materiałów dydaktycznych.

Biorąc pod uwagę opisaną powyżej różnorodność, jednym z najważniejszych elementów kursu musi być oczywiście ocena oczekiwań, jakie uczestniczący w nim studenci mają wobec kursu, a także wstępnych koncepcji w tym zakresie. Dokładna i krytyczna eksploracja oraz wyjaśnienie umożliwią przygotowanie procesów uczenia się.

Uwidocznienie oczekiwań i wstępnych koncepcji oraz budowanie świadomości wśród studentów na początku kursu i przez cały jego przebieg pozwoli na stworzenie „czerwonej nici”, która będzie nie tylko wyraźnie ukierunkowana, ale również ściśle powiązana z konkretną grupą studentów i jej postępami w nauce, refleksji oraz zdobywaniu doświadczeń związanych z kursem, co przyczyni się do budowania kompetencji i samorozwoju.

1.4 Podróż i kwestie praktyczne

Idea programu wymiany ValiDE polega na tym, że uczestniczący w nim studenci spotykają się w miejscu pierwszego warsztatu i podróżują razem przez trzy tygodnie. W podróż powinna udać się równa liczba studentów ze wszystkich uczestniczących krajów. Podczas organizowania podróży ważne jest, aby upewnić się, że żadna grupa studentów nie jest pokrzywdzona, że studenci podróżują razem i są zakwaterowani we wspólnym miejscu pobytu. Ważne jest, aby studenci rejestrowali się wiążąco, ponieważ dla wielu rezerwacji wydawane są spersonalizowane bilety, a zakwaterowanie musi być w stanie zapewnić wystarczającą liczbę pokoi. Praktycznym rozwiązaniem jest wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za rezerwacje i skorzystanie z usług biura podróży, które zajmie się rezerwacją lotów i rozwiązywaniem problemów związanych z anulowaniem rezerwacji przez studentów, odwołaniem/opóźnieniem lotów itp. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w części Wyciągnięte wnioski (4).

1.5 Opracowanie modelu i współpraca między krajami

Model musi uwzględniać fakt, że studenci podróżują z kraju do kraju z tygodniowym pobytem w każdym z nich. Wyzwaniem w tym kontekście jest opracowanie modelu ponad granicami państw, który będzie postrzegany jako spójny dla studentów. Każdy kraj ma swoją własną charakterystykę, a jednym z wyzwań jest zarówno uwzględnienie różnic, ale jednocześnie stworzenie przepływu i dobrych przejść między programami w różnych krajach. Tematy poruszane w zakresie demokracji i wartości będą musiały zostać rozdzielone i dostosowane w oparciu o kompetencje uczestników w różnych krajach oraz na podstawie specyfiki edukacji. Jednocześnie ważne jest zachowanie spójności i ciągłości programu.

Ponadto współpracujące instytucje w poszczególnych krajach będą różne, z różnymi uprawnieniami i funkcjami społecznymi. Uniwersytety zaoferowały wykłady i seminaria. Ze względu na swoją wyjątkowość, poszczególne organizacje pozarządowe w ramach projektu będą w różnym stopniu uczestniczyć w seminariach, ale w oparciu o ich charakterystyczne cechy, będą oferować bardziej doświadczone i praktyczne treści.

Program będzie również obejmował wizyty w szkołach w poszczególnych krajach. Poniżej znajduje się zdjęcie pierwszego szkicu, na którym zarysowane są różne czynności w programie.

What does it mean to teach values?						Project results
Before	During				After	
Students prerequisites	General perspectives	Poland	Norway	Germany	Outcomes (Theory)	Deliveries
knowledge national curriculum	Similarities and differences between countries. Individual/common challenges	Curriculum	Curriculum	Curriculum	Knowledge & understanding of D&V education	PR1 Curriculum (Uia)
knowledge of national context		Context (traditions, history etc.)	Context (traditions, history etc.)	Context (traditions, history etc.)		PR4 Study Course (Uia)
knowledge of NGOs	NGO What it is	Rationales NGO	Rationales NGO	Rationales NGO		PED243 with exchange?
values & attitudes	Similarities and differences between countries. (ICCS)	Context (traditions, history etc.)	Context (traditions, history etc.)	Context (traditions, history etc.)		PR2 Values (UEW)
Students prerequisites	Specific perspectives	Poland	Norway	Germany	Outcomes (Practice)	Deliveries
didactical knowledge out-of-school	1) Out-of-school learning arenas	Pro-Harmonia Dialogue Museum Schindler Museum	Arkivet Workshop Museum/Exhibition	Welt-Ethos Religious or values program	Out of school Lesson plan A	PR3 Teaching Materials (PUK) -Criteria catalogue -Templates and examples
didactical knowledge school education	2) Visiting school	School	School	School	School Lesson plan B	I Teacher Guide
technical knowledge	3) Using technology (digital/analogue)	AI, Stopmotion Lego	Maker Space (UV)	Maker Space	Other: Lesson plan C	II Lesson Plan for Teachers

1.6 Treści – wykłady i upowszechnianie

Wdrożenie opracowanego modelu budowania kompetencji na różnych poziomach obejmuje fazy warsztatów wejściowych, fazy pracy nad opracowaniem materiałów dydaktycznych oraz fazy refleksji. We wszystkich trzech krajach studenci uzyskają również wgląd w to, w jaki sposób wartości i edukacja demokratyczna są już wdrażane w szkołach, odwiedzając szkoły.

1.6.1 Warsztaty informacyjne dla uczelni wyższych i organizacji pozarządowych

W Polsce wymiana studencka rozpoczęła się od przedstawienia tematów dotyczących fundamentalnych zasad funkcjonowania systemów edukacyjnych w krajach partnerskich. W kontekście polskiego systemu oświaty skupiono się na rozróżnieniu szkół publicznych i niepublicznych, w tym na analizie ich specyficznych programów nauczania. Następnie kontynuowano naukę o eksplorację wybranych zagadnień tożsamościowych zarówno z perspektywy indywidualnej, jak i grupowej, a także podstaw teoretycznych i metodologicznych do opracowania materiałów dydaktycznych. W ramach programu odbyły się również zajęcia muzealne dotyczące wybranych kontekstów historycznych w rozwoju demokracji i wartości humanistycznych. Nie mniej ważne było pokazanie studentom ~~uczniom~~ fascynującej i mało znanej historii Polski, Krakowa i Nowej Huty (dzielnicy Krakowa), która była pierwszym polskim miastem komunistycznym. Później miasto to stało się latarnią morską demokracji przeciwko komunistycznemu uciskowi ZSRR w Polsce.

W Norwegii wymiana studencka rozpoczęła się od przełamywania lodów w Centrum Pokoju i Praw Człowieka Stiftelsen ARKIVET. Następnie odbyło się wprowadzenie do centralnego historycznego rozwoju wartości i demokracji w Norwegii, wprowadzenie do świadomości historycznej oraz zwiedzanie Centrum Pokoju i Praw Człowieka ARKIVET. Drugiego dnia studenci mieli wykłady i warsztaty na temat edukacji na rzecz demokracji, a także przetestowali narzędzia cyfrowe w Maker Space na Uniwersytecie w Agder. Trzeciego dnia studenci zostali podzieleni na dwie grupy. Każdy z nich odwiedził po jednej szkole, co dało im możliwość porównania tych dwóch szkół po powrocie do kampusu. Czwartego dnia studenci wzięli udział w wykładach i warsztatach na temat historii Lapończyków na terenie kampusu. Następnie studenci przeprowadzili dialog z osobą pochodzenia lapońskiego. Ostatni dzień wymiany odbył się w Centrum Pokoju i Praw Człowieka ARKIVET, gdzie studenci dowiedzieli się o "Wyborach i wartościach", odbyli wycieczkę po lokalnych miejscach pamięci, dyskutowali o tym, "Co zrobić z tym posągiem" i zostali wprowadzeni do programu Dembra. Dzień zakończył się ocenami i refleksjami.

Niemiecka część programu skupia się na temacie religii w różnych aspektach. UEW i Szkoła Etyki Globalnej (Tübingen) stawiają pytanie, w jakim sensie religia i przekonania religijne stanowią wyzwanie, czy raczej wzbogacają, a nawet fundamentują wartości demokratyczne. Wprowadzając ten temat w krótkim seminarium, UEW skłania studentów do refleksji nad swoim stosunkiem do religii poprzez uzupełnianie zdań i zajmowanie stanowiska w sprawie powszechnych przekonań i powszechnej opinii publicznej na temat relacji wartości w religii i demokracji w społeczeństwie. Podczas wykładu, na którym podają się aktualne fakty i liczby, studenci mogą poszerzyć swoją wiedzę na ten temat, ze szczególnym uwzględnieniem krajów, z których pochodzą studenci, a także ogólnej perspektywy europejskiej. Szkoła Etyki Globalnej (Tübingen) wniosła swój wkład poprzez przekazanie wiedzy na temat tego, jak może wyglądać dialog międzyreligijny w społeczeństwie, wyjaśniając koncepcję wspólnej Etyki Globalnej. Idea Etyki Globalnej opiera się na wspólnej podstawie wartości, na której przedstawiciele wielkich religii i filozofii zgodzili się w celu pokojowego współżycia w społeczeństwie.

Pierwszego dnia pobytu w Niemczech zorganizowaliśmy międzyreligijną wycieczkę po mieście Tübingen, która pozwoliła dowiedzieć się, jak różne wspólnoty religijne żyją obok siebie w Tübingen i jak dialog międzywyznaniowy promuje pokojowe współistnienie oparte na wspólnych wartościach. Wycieczka ta promowała refleksję studentów na temat tego, w jaki sposób globalne wartości etyczne są przeżywane w społecznościach religijnych i wreszcie w społeczeństwie heterogenicznym. Bezpośredni kontakt z przedstawicielami różnych religii sprzyjał otwartości i tolerancji wobec różnych wspólnot religijnych. W dyskusji panelowej, w której wzięli udział przedstawiciele różnych

religii lub wyznań, dyskurs na ten temat został zilustrowany i szeroko omówiony. Drugiego dnia Szkoła Etyki Globalnej (Tübingen) przedstawiła ideę i koncepcję Etyki Globalnej. Zastanawiając się nad możliwymi dylematami etycznymi życia codziennego w szkole podstawowej, studenci pracowali teoretycznie nad możliwymi wzorcami zachowań, biorąc pod uwagę Globalne Wartości Etyczne jako orientację. Co więcej, metoda dyskusji w akwariu na temat prowokacyjnych wypowiedzi studentów posłużyła wzmocnieniu u nich autorefleksji etycznej. Trzeciego dnia zorganizowano wizytę w Szkole Etyki Globalnej, podczas której studenci mogli przekonać się, w jaki sposób edukacja o wartościach może być zintegrowana i włączona do programu nauczania, a także do kultury szkolnej. Uczestnicząc w "Globalnej lekcji etyki", studenci doświadczyli dydaktycznych i kreatywnych metod nauczania edukacji opartej na wartościach.

Pomagając w finalizacji kursu dla studentów i projektowaniu materiałów, UEW oferuje różne dane wejściowe o różnych rozmiarach i formatach, aby przekazać wyniki badań, pomysły dydaktyczne i impulsy do kreatywności, które mogą pomóc studentom w kontynuowaniu wspólnej pracy grupowej. Jednym z elementów seminarium UEW integrującym współpracę studentów jest refleksja nad „demokratycznymi klasami”, „demokratycznym przywództwem” i „demokratycznym nauczaniem”. W tym przypadku postrzeganie i doświadczenie nauczania z perspektywy studenta, a także zapowiedź własnej przyszłej praktyki zawodowej nauczycieli, odgrywają ważną rolę w kwestionowaniu tradycyjnej roli nauczyciela w klasie.

Współpraca z trzema organizacjami pozarządowymi (Centrum Edukacji Pro Harmonia, Szkoła Etyki Globalnej w Tübingen, Centrum Pokoju i Praw Człowieka ARKIVET w Kristiansandzie) stanowiła nowy wymiar rozwoju. Doświadczyliśmy, że wymiana pomysłów ponad granicami, wspólne tworzenie kursów w celu zorganizowania wymiany studenckiej Erasmus+, zbliżało ludzi i budowało większą wzajemną akceptację. Partnerstwo w zakresie współpracy między trzema uniwersytetami partnerskimi i trzema organizacjami pozarządowymi, które są ekspertami w dziedzinie edukacji demokratycznej, dodało nowych impulsów do projektu europejskiego i spełniło europejski cel, jakim jest zacieśnienie więzi z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Partnerstwo z trzema organizacjami pozarządowymi wniosło innowacyjne bodźce do pracy uniwersytetów i wzbogaciło tradycyjne kształcenie nauczycieli o kreatywne metody, takie jak tworzenie filmów poklatkowych, dydaktyka historii, krytyka narracji, "zabawa wartościami" (warsztaty teatralne), więcej szczegółów poniżej. Dla UiA projekt ten ma charakter uzupełniający, ponieważ demokracja i edukacja obywatelska są jednym z sześciu interdyscyplinarnych tematów priorytetowych na uniwersytecie. Ponadto Departament Edukacji UiA ma już zaangażowaną i aktywną grupę zawodową pracowników zajmujących się tematami związanymi z demokracją, edukacją obywatelską

i partycypacją. Departament Edukacji współpracuje również z lokalnymi organizacjami w tym zakresie. W związku z tym UiA ma już formalną umowę o współpracy z Centrum Pokoju i Praw Człowieka ARKIVET. Dla obu partnerów ten projekt Erasmus+ jest innowacyjny, ponieważ bierze w nim udział kilku partnerów z Europy, zarówno z uniwersytetów, jak i organizacji non-profit.

W dalszej części przedstawiona zostanie historia trzech organizacji pozarządowych. Budynek, w którym obecnie mieści się głównie Centrum Pokoju i Praw Człowieka Stiftelsen ARKIVET, w latach 1942-1945 był główną kwaterą Gestapo w południowej Norwegii. W 1935r. został utworzony jako Archiwum Państwowe, a w latach 1940-1942 częściowo przejęty przez Wehrmacht i Luftwaffe, zanim został przejęty przez Gestapo. Po zakończeniu wojny Centrum powróciło do swojej pierwotnej funkcji Archiwum Państwowego, do czasu udostępnienia nowych lokalizacji w 1997 roku. Budynek został następnie przekazany fundacji o nazwie Stiftelsen Arkivet (Fundacja Archiwum) i otwarty jako centrum edukacji i dokumentacji w 2001 roku. Działająca dziś pod nazwą ARKIVET Centrum Pokoju i Praw Człowieka, fundacja każdego roku służy tysiącom uczniów i studentów, opierając się na metodzie nauczania historii, aby zrozumieć nasze własne czasy i przyczynić się do lepszej przyszłości.

Od najwcześniejszych lat fundacja dążyła do przyjęcia filozofii nauczania historii nie tylko po to, aby wiedzieć, co się wydarzyło, ale także po to, aby uczyć się z historii. Jednym z jej pierwszych haseł było "Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość". Od tego czasu ARKIVET rozrósł się i stał się bardziej profesjonalny, jest obecnie ośrodkiem o wielu różnych celach. Jedną z najważniejszych jest praca pedagogiczna. Centrum Pokoju i Praw Człowieka Stiftelsen ARKIVET ma na celu zarówno zapoznanie zwiedzających z lokalną historią II wojny światowej, ale także to, co można wykorzystać, aby zrozumieć nasze czasy i uświadomić sobie odpowiedzialność nieodłącznie związaną z każdą istotą ludzką za stworzenie jak najlepszej przyszłości dla ludzkości. Wykorzystuje przy tym główne cechy nordycko-germańskiej tradycji dydaktyki historii, która łączy historię z filozofią, etyką i problemami egzystencjalnymi. Metodami wykorzystywanymi do osiągnięcia tych celów są refleksje, dyskusje i krytyczne analizy wystawy stałej ARKIVET, a także podstawowa krytyka źródłowa i krytyczne myślenie. W ten sposób odwiedzający są zachęceni do udziału w działaniach edukacyjnych na temat demokracji i dyskusji na kontrowersyjne tematy i tematy związane z prawami człowieka, takie jak wolność słowa.

Centrum Edukacji ProHarmonia (ProH) to organizacja pozarządowa zajmująca się edukacją pozaformalną, która uzupełniła projekt o własne doświadczenia w zakresie uczenia się młodzieży i demokracji. Podczas wymian studenckich ProH dzieliło się swoimi dobrymi praktykami. ProH organizowało integracyjne i team buildingowe warsztaty, prezentowało metody animacji poklatkowej jako sposób prowadzenia zajęć ze studentami

na temat wartości demokratycznych. W projekcie wzięła udział lokalna organizacja harcerska, która zaprezentowała swój harcerski system edukacyjny z uwzględnieniem metody service-learning. Organizacje przekazały swoje doświadczenia ze współpracy ze szkołami studentom przyszłym nauczycielom uczestniczącym w wymianie. Oprócz tego ProH współpracowało z Muzeum Dialogu Międzykulturowego, oddziałem Muzeum Narodowego w Kielcach. Jako muzeum idei, w którym wiedza prezentowana jest w formie narracyjnej, studenci w ramach wymiany poznali pozytywne relacje, w których równorzędny jest dialog międzykulturowy i kultura dialogu. Doświadczenia z udziału w projekcie oraz jego rezultaty zostały upowszechnione przez Centrum Edukacyjne ProHarmonia podczas konferencji naukowej NAUKA – EDUKACJA – DEMOKRACJA zorganizowanej we współpracy z Uniwersytetem Krakowskim im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego oraz we współpracy z Muzeum Dialogu Międzykulturowego. Konferencja była okazją do wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy edukatorami z różnych etapów edukacji zajmującymi się tematyką demokracji. Zasadniczą częścią konferencji było jednak podzielenie się wynikami projektu i doświadczeniami z jego realizacji z członkami innych organizacji. Liczba uczestników biorących udział w konferencji poza organizacjami partnerskimi wyniosła 67 osób. Projekt ProH skorzystał ze współpracy z innymi partnerami projektu w zakresie dzielenia się dobrymi praktykami i kreatywnymi pomysłami.

Szkoła Etyki Globalnej w Tübingen: Stiftung Weltethos (Globalna Fundacja Etyki; GEF) została założona w 1995 roku, a jej głównymi celami programowymi są: (1) wdrażanie i promowanie badań międzykulturowych i międzyreligijnych; (2) Stymulowanie i realizowanie międzykulturowej i międzyreligijnej pracy edukacyjnej; (3) Promowanie i tworzenie możliwości spotkań międzyreligijnych i międzykulturowych, a wszystko to w oparciu o przekonanie, że nie ma pokoju między narodami bez pokoju między religiami, jak to ujął jej założyciel prof. dr Hans Küng. *Nie ma pokoju między religiami bez dialogu między religiami. Nie ma dialogu między religiami bez globalnych standardów etycznych. Nie ma przetrwania naszego globu w pokoju i sprawiedliwości bez nowego paradygmatu stosunków międzynarodowych opartego na globalnych standardach etycznych.* (Hans Küng 9.11.2001 r. przed Zgromadzeniem Ogólnym ONZ ds. Dialogu Cywilizacji). Dążąc do realizacji tych programowych celów, Szkoła Etyki Globalnej pozostaje neutralną i niezależną w swoim światopoglądzie. Poprzez programy edukacyjne i promocję spotkań międzykulturowych, Szkoła aktywnie działa na rzecz komunikowania wspólnych wartości i znajdowania wspólnej płaszczyzny między ludźmi z różnych środowisk. Dzięki dziesięcioleciom fundamentalnych badań prowadzonych przez prof. Künga i jego współpracowników, a także dzięki innym naukowcom związanym z GEF, posiada głęboką wiedzę na temat wszystkich religii świata, ich wspólnych wartości i ich znaczenia dla naszego zglobalizowanego świata. Obecnie w Szkole Etyki Globalnej pracuje 20

pracowników oraz freelancerzy w Niemczech i innych krajach. W Austrii istnieje "Inicjatywa Weltethos" (www.weltethos.at), a w Szwajcarii szwajcarska "Weltethos-Stiftung" (<http://www.weltethos.ch>). Obie fundacje są niezależne od Szkoła Etyki Globalnej w Tübingen.

Jednym z głównych wyzwań współczesnego społeczeństwa europejskiego jest ułatwianie pokojowego współistnienia ludzi o różnym pochodzeniu kulturowym i tradycjach religijnych. Podstawowym założeniem operacyjnym Szkoły Etyki Globalnej w Tübingen jest to, że same prawa nie wystarczą, potrzebne są wspólne wartości jako podstawa udanej polityki i udanego życia w zróżnicowanym i pluralistycznym społeczeństwie. W ostatecznym rozrachunku to ludzie są odpowiedzialni za działanie zgodnie z tymi wspólnymi wartościami. Aby zmniejszyć uprzedzenia i zbudować zaufanie, potrzebne są spotkania wieloreligijne i kompetencje międzyreligijne. Jest to również podstawowa troska i kluczowa kompetencja Szkoły Etyki Globalnej. Fundacja współpracuje ze szkołami i nauczycielami od 1995 roku, nadając im głębokie kompetencje w zakresie edukacji międzykulturowej i międzyreligijnej oraz edukacji o wartościach i demokracji. Dzięki programowi "Globalna-Szkoła-Etyki" GEF wdraża edukację o wspólnych wartościach w szkołach, zachęca uczniów do udziału w procesach demokratycznych i szkoli ich umiejętności międzykulturowe i międzyreligijne.

"Globalne Szkoły Etyczne" (GES) to szkoły, które włączają globalnie podzielane globalne wartości etyczne do swojego profilu szkolnego i programu nauczania. Od 2014 roku GEF certyfikował 25 szkół w Niemczech, Austrii i Luksemburgu, które rozwinęły kulturę szkolną opartą na wartościach, obejmującą uczenie się międzykulturowe i międzyreligijne, uczenie się społeczne i uczestnictwo w życiu społeczności. Logiczną konsekwencją jest to, że GEF jest zainteresowana rozszerzeniem swojej współpracy ze szkołami niemieckojęzycznymi na inne kraje europejskie. W trakcie trwania projektu, a konkretnie podczas programu wymiany studenckiej, GEF wniósła innowacyjne i kreatywne metody, aby studenci mogli naprawdę zanurzyć się w odzwierciedlaniu własnych wartości, omawiając wartości wspólne dla danego kraju, wartości wspólne w UE, a także identyfikując wartości wspólne dla społeczności międzynarodowej (Globalna Etyka). Takie innowacyjne i twórcze metody polegają na doświadczaniu międzyreligijnym: zwiedzanie miasta, odwiedzanie wspólnot religijnych i ich przedstawicieli, a także dialog międzyreligijny, tworzenie przestrzeni do dialogu na temat tego, w jaki sposób wartości religii odpowiadają wartościom demokratycznym, rozmowa z prelegentami z różnych religii (np. w okrągłym stole z religii żydowskiej, muzułmańskiej i chrześcijańskiej). W dodatku inną kreatywną metodą są warsztaty z pedagogiki teatru, podczas których studenci mogą nauczyć się zastanawiać nad własnym rozumieniem wartości w codziennych sytuacjach konfliktowych oraz metodom aby w zabawny sposób wdrożyć to

ustawienie w klasie jako przyszli nauczyciele. Co więcej, metoda dyskusji w akwariu na temat prowokacyjnych wypowiedzi studentów posłużyła do wzmocnienia ich autorefleksji etycznej, dyskutując o tym, jak mogą wyglądać możliwe reakcje przyszłych nauczycieli. Zastanawiając się nad sytuacjami dylematów etycznych w życiu codziennym w szkole podstawowej, studenci pracowali teoretycznie nad możliwymi wzorcami zachowań, biorąc pod uwagę Globalne Wartości Etyczne jako orientację.

Ponadto sama koncepcja Etyki Globalnej stanowi podstawę dla "edukacji o demokracji międzyreligijnej", co jest ważne, ponieważ większość społeczeństw europejskich jest dziś bardzo zróżnicowana: wielokulturowa i wieloreligijna. Aby spójna kultura demokratyczna ugruntowała się w obliczu tej stale rosnącej różnorodności, społeczeństwo musi ustanowić wspólną podstawę wartości. Można to osiągnąć jedynie poprzez ciągły dialog w ramach każdego państwa oraz – w celu stworzenia wspólnej europejskiej podstawy wartości – poprzez ciągłą wymianę między państwami. Szkoły są dla następnego pokolenia ważnym miejscem, w którym uczą się o wspólnych wartościach i dyskutują o ich znaczeniu dla naszego codziennego życia, dla naszych demokratycznych społeczeństw. Szkoły powinny stwarzać możliwość refleksji nad indywidualnymi wartościami i ich wpływem na ludzkie zachowanie, a także prowadzić ciągłą dyskusję na temat wspólnych wartości. Dlatego też nauczyciele powinni mieć możliwość prowadzenia dyskusji na temat wartości, zachęcania do dialogu międzyreligijnego i wspierania głębszego zrozumienia wartości demokratycznych w uczniach. W ramach tego projektu GEF przyczynił się do wyposażenia studentów w te ważne kompetencje.

Globalne szkoły etyki są ekspertami w edukacji o wartościach. Uczestnicy zapoznali się z tematem "Wspólne wartości w edukacji demokratycznej: Najlepsze praktyki z Globalnych Szkół Etyki" bezpośrednio od przedstawicieli (dyrektorów, nauczycieli, szkolnych pracowników socjalnych) Globalnych Szkół Etyki. Uczestnicy pogłęбили swoją wiedzę i kompetencje w zakresie edukacji o wartościach i demokracji. Dodatkowo w listopadzie 2024 r. GEF zorganizował i był gospodarzem wydarzenia upowszechniającego dotyczącego rezultatu projektu 3 "Materiały dydaktyczne i scenariusze lekcji o wartościach demokratycznych". Przedstawiciele Global Ethic schools oraz innych zainteresowanych szkół zostali zaproszeni do zapoznania się z projektem "VALIDE – Edukacja na rzecz wartości demokratycznych" oraz rezultatem projektu PR 3 "Materiały dydaktyczne i scenariusze lekcji o wartościach demokratycznych", w tym z wynikami prac z międzynarodowego kursu studenckiego. 50 uczestników zostało zapoznanych z projektem ValiDE, a w szczególności z wynikami pracy na międzynarodowym kursie studenckim (scenariusze nauczania). W kolejnych fazach pracy każda grupa przeanalizowała jeden ze scenariuszy i opracowała pomysły, w jaki sposób

wykorzystać je jako inspirację do własnych lekcji wychowania do wartości, a także jako podstawę do ustalenia własnej strategii edukacji wartości w swoich szkołach.

1.6.2 Wizyty w szkołach

W Krakowie odbyły się warsztaty "Demokracja studencka w praktyce – prawa, obowiązki i wartość współpracy" wprowadzające studentów w zasady demokracji poprzez zajęcia praktyczne. Uczestnicy programu wymiany studenckiej VALIDE badali, w jaki sposób funkcjonuje szkolny samorząd uczniowski i w jaki sposób może on służyć jako narzędzie do kształtowania postaw obywatelskich. Duży nacisk położono na prawa dzieci i uczniów, odwołując się do polityki szkolnej i odpowiednich dokumentów.

Wizyty w szkołach obejmowały dyskusje na temat praw i obowiązków uczniów w społeczeństwie demokratycznym, ćwiczenia praktyczne, takie jak organizowanie wyborów i podejmowanie decyzji grupowych, a także rozmowy z rówieśnikami z różnych typów szkół na temat znaczenia praw wyborczych i tego, co to znaczy być demokratą. Warsztaty zakończyły się grupową refleksją na temat znaczenia współpracy, dialogu i współodpowiedzialności w społeczności szkolnej. Ma na celu zwiększenie świadomości obywatelskiej, zachęcanie do pracy zespołowej i promowanie szacunku dla różnorodności, przy jednoczesnym podkreślaniu podstawowych wartości demokracji. Specyfika sektora szkolnictwa państwowego i prywatnego w Polsce. Wartość "odpowiedzialności" w obszarach : funkcjonowania samorządu uczniowskiego (na poziomie szkoły i klasy), udzielania korepetycji rodzinie i uczniom, codziennej rutyny i funkcjonowania szkoły.

W ramach wizyt szkolnych uczniowie skupili się na następujących celach:

- Promowanie integracji klasowej i wzajemnego zrozumienia
- Aktywizacja uczniów i zachęcanie ich do uczestnictwa
- Motywowanie uczniów do efektywnej współpracy
- Pomaganie uczniom w zrozumieniu korzyści płynących z pracy zespołowej
- Poznawanie i wdrażanie skutecznych metod pracy zespołowej dla studentów
- Uczniowie zastanawiali się, w jaki sposób cele te zostały osiągnięte w środowisku szkolnym i omówili praktyczne strategie dla każdego z nich.

W Tübingen, w Niemczech, wizyta odbyła się w szkole podstawowej "Global-Ethic-Primary School". Studenci przyszli nauczyciele doświadczyli, jak działa kultura szkolna oparta na wartościach. Studenci wzięli udział we wdrożonej "Globalnej lekcji etyki", podczas której obserwowano materiał dydaktyczny do edukacji o wartościach. Studenci zapoznali się z tym, w jaki sposób lekcja etyki globalnej jest zintegrowana z programem nauczania i jak projektowane są jednostki dydaktyczne dotyczące globalnych wartości etycznych. Po wzięciu udziału w "Globalnej lekcji etyki" studenci skorzystali z okazji, aby

nawiązać dialog z dyrektorem i nauczycielami, zadając pytania dotyczące włączenia i integracji globalnych wartości etycznych w codziennej kulturze szkolnej.

1.6.3 Etapy pracy i zadania studentów

W Krakowie studenci pracowali w międzynarodowych grupach, tworząc komentarz dydaktyczny, który miał pomóc nauczycielom w włączeniu wybranej wartości (np. szacunku, odpowiedzialności, empatii) do materiałów lekcyjnych. Komentarz koncentrował się na projekcie lekcji i ćwiczeniach, dostarczając praktycznych strategii i przykładów, aby skutecznie włączyć tę wartość do praktyk nauczania.

Zwiedzając muzeum i oglądając film będący częścią wystawy, studenci zastanawiali się nad tym, co wywarło na nich największe wrażenie, poruszyło ich emocje, a także podkreśliło, jak ważne jest nadanie priorytetu edukacji na rzecz demokracji w przyszłej pracy zawodowej.

Podczas wizyty w szkole studenci mieli za zadanie stworzyć plan lekcji z celami, metodami i harmonogramem zajęć związanych z wybraną wartością demokratyczną.

1.6.4 Faza refleksji i oceny

Faza refleksji w programie kursu jest centralnym elementem promowania świadomości wartości studentów i rozwijania ich umiejętności. W ramach programu uczestnicy podejmują refleksję na trzech poziomach: w grupach, indywidualnie oraz na metapoziomie (ewaluacja).

Podczas grupowych sesji refleksyjnych studenci pracują nad zadaniami w a) trójnarodowych małych grupach lub b) dyskusjach grupowych, aby poradzić sobie z różnymi zadaniami i dylematami związanymi z refleksją. Celem jest zachęcenie do wymiany perspektyw kulturowych, religijnych i osobistych, przy jednoczesnym umożliwieniu uczestnikom analizy konfliktów moralnych i etycznych oraz refleksji nad wartościami w praktycznym kontekście. Formaty interaktywne służą do stymulowania krytycznego myślenia i przyjmowania perspektywy. Główny nacisk kładziony jest na rozwijanie wspólnego rozumienia pojęcia "wartości" i rozróżnianie między wartością a umiejętnością. Ponadto studenci badają różnice i podobieństwa w konceptualizacji i ustalaniu priorytetów wartości w różnych krajach.

Indywidualna refleksja jest pogłębianą poprzez dokumentację w dziennikach zdarzeń (logbooks). Dzienniki te zawierają refleksje na temat oczekiwań studentów przed warsztatami oraz ich oceny osobistego wpływu i spostrzeżeń zdobytych każdego tygodnia. Dodatkowo uczestnicy angażują się w badanie konfliktów wartości, własnej hierarchii wartości oraz swojej roli jako przyszłych edukatorów. Innym celem jest

dokumentowanie myśli i uczuć na temat wartości demokratycznych i ich znaczenia w kontekście edukacyjnym.

W ramach refleksji na poziomie meta uczestniczący w kursie studenci mieli możliwość przeanalizowania i oceny kursu na metapoziomie pod kątem wpływu demokratycznego. Posłużyło to jako sposób na ocenę i ulepszenie programu kursu. Uczestnicy przekazali informacje zwrotne na temat treści, metodologii i organizacji warsztatów. Celem było ciągle doskonalenie struktury i treści warsztatów w oparciu o te informacje zwrotne, aby lepiej odpowiadać na potrzeby uczestników. W ten sposób faza refleksji nie tylko wspiera rozwój osobisty i zawodowy przyszłych nauczycieli, ale także przyczynia się do zapewnienia jakości i innowacji w kształceniu nauczycieli. Stała ocena ma decydujące znaczenie dla jakości kursu. Nie tylko po to, by utrzymać jakość poszczególnych elementów i monitorować ich efekty. W punkcie 3 podsumowujemy wyciągnięte wnioski.

2 Elementy warsztatów kursu ValiDE

Kurs ValiDE składa się z dwóch części. Seminarium online i program wymiany. Jak pokazuje praktyka, nie wszyscy uczestnicy wymiany byli w stanie wziąć udział w seminarium online w ramach przygotowań do wymiany. W związku z tym w załączniku przedstawiamy przykłady najlepszych praktyk o różnym ukierunkowaniu, które zostały opracowane i ocenione w ramach przygotowań do wymiany.

Poniżej znajduje się zbiór sprawdzonych elementów warsztatowych, które zostały wykorzystane w drugiej części kursu, czyli programie wymiany.

2.1 Warsztaty w Polsce

2.1.1 Gry i zabawy integracyjne

Czas realizacji	Minimum 2 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • Celem warsztatów było przełamanie lodów poprzez wprowadzenie ćwiczeń budujących świadomość indywidualnych różnic pomiędzy uczestnikami. • Uzyskanie obrazu wpływów biologicznych, edukacyjnych i kulturowych, a także własnych działań jednostki na kształtowanie osobowości. • Wskazywanie na podobieństwa w doświadczeniach ludzi, mimo że pochodzą z różnych krajów, różnych środowisk, społeczeństwa. • Rola wartości w życiu jednostki.
Metody dydaktyczne	Burza mózgow - dzielenie się osobistymi doświadczeniami i zabawy przełamujące lody – wizualizacja wartości i ważnych stron osób biorących udział w warsztatach moderowana dyskusja – rola wychowania dziecka, edukacja, kultura, biologia, aktywność osobista itp.

	Praca w parach – dzielenie się komentarzami na temat działań Praca z narzędziami coachingowymi – własna hierarchia wartości
Środki dydaktyczne	Wersja Dixit cards z obrazami przedstawiającymi dzieła sztuki zgromadzone w Muzeum Narodowym w Krakowie; Kraż Życia/ Koło Życia - narzędzie coachingowe; Autorski schemat ćwiczeń w celu określenia: Co nas kształtuje? Co nas doświadcza? Co nas chroni? - flipchart z konturem ciała człowieka; Koncepcja M. Seligmana PERMA - flipchart; Kartka papieru z pytaniami dotyczącymi różnych sytuacji, aby poszukać podobieństw i różnic między uczestnikami.
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Świadomość różnic między wychowaniem a nauczaniem i edukacją
Krótki opis	Prezentacja każdej grupy narodowej. Mówienie o sobie za pomocą obrazków - za pomocą kart Dixit i słów o sobie, swoich wartościach, swojej osobowości, kim jesteś, co lubisz, o czym marzysz. Wyboru kart dokonuje uczestnik. Mówią tylko to, co chcą powiedzieć. Nie wyjaśniają tego, co widzą na obrazie, po prostu interpretują to po swojemu. Rozmowa w parach na zadany temat: moim największym sukcesem jest..., lubię ludzi za..., jeśli wygrałem milion to... itd. Ludzie zamieniają się miejscami. Moderowana rozmowa o tym, co jest narzucone, co jest konieczne i co jest możliwe w życiu. Różnice w oczekiwaniach, w ocenie obowiązków, oczekiwań, wzorców narzucanych przez otoczenie, społeczeństwo i kulturę. Przedstawienie głównych czynników, które: a) kształtują jednostkę, b) budują jej doświadczenie, c) chronią ją - stają się zasobem. Przygotowanie Koła Życia – w odniesieniu do ambicji, oczekiwań i wartości. Do czego dążymy i czemu obecnie najbardziej chcemy poświęcić swój czas? Na koniec prezentacja koncepcji PERMA M. Seligmana, która pokazuje, co buduje dobrostan każdego z nas i jak ważne są relacje w życiu człowieka i co jest w dobrostanie psychicznym.
Literatura	Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Psychologia pozytywna: wprowadzenie. <i>Amerykański psycholog</i> , 55(1), 5–14. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5

2.1.2 Wizyta w Muzeum Dialogu

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	zapoznanie się z wydarzeniami historycznymi, kulturami i tradycjami oraz znaczeniem współistnienia wielorakich i różnorodnych poglądów, religii i przekonań
Metody dydaktyczne	Narracyjne opowiadanie historii, dyskusja
Środki dydaktyczne	Ekspozaty, zdjęcia i prezentacje multimedialne
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	

Krótki opis	Oprowadzanie po muzeum i dyskusja na temat roli dialogu międzykulturowego
Literatura	

2.1.3 Warsztaty z harcerzami

Czas realizacji	3 godziny
Cele/kompetencje	Harcerska metoda wychowawcza, w tym metoda service-learning, współpraca ze szkołami
Metody dydaktyczne	Gra terenowa
Środki dydaktyczne	
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	
Literatura	

2.1.4 Warsztaty animacji stop-motion (poklatkowej)

Czas realizacji	8 godzin
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • Wrażliwość na różnorodność wartości i ich różne znaczenia dla poszczególnych uczestników. • Poznanie metody produkcji filmów animowanych w technice poklatkowej.
Metody dydaktyczne	Indywidualna praca i refleksja nad wartościami. Dyskusja o wartościach, które są fundamentem demokracji. Praca w grupach i tworzenie filmów z wykorzystaniem animacji poklatkowej.
Środki dydaktyczne	Zestawy 90 kart z wartościami (tyle zestawów, ilu jest uczestników); Arkusze papieru, kolorowe gazety, klej, kredki, markery, nożyczki; Aparat fotograficzny/smartfon; Lampa; Komputer do obróbki zdjęć; Program np. DaVinci Resolve, Twórca filmów, Studio poklatkowe
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Zapoznanie uczestników z tematem spotkania Przeprowadzenie ćwiczenia "Odrzucone wartości". Każdy uczestnik dostaje zestaw 90 wartości (jedna wartość - jedna kartka papieru). W pierwszej rundzie uczestnik odrzuca 45 wartości, które uważa za mniej ważne. W drugiej rundzie uczestnik odrzuca 25 wartości. W trzeciej rundzie uczestnik odrzuca 13 wartości. Każdemu uczestnikowi pozostaje 7 wartości. Każdy uczestnik omawia wartości, które pozostały. Dyskusja na temat znaczenia wartości w życiu, w działaniach i decyzjach oraz o tym, jak podążanie za wartościami wzmacnia twoje wybory.

Zadaniem uczestników jest stworzenie filmu animowanego na temat "Demokracja w służbie wartości, wartości w służbie demokracji".

Wyjaśnienie czym jest technika animacji poklatkowej.

Dostosowanie przekazu do poziomu uczestników. Jeśli któryś z uczestników posiada wiedzę na ten temat, niech się wprowadzi. (Wyjaśnienie, w jaki sposób można wykorzystać zdjęcia do wprowadzenia w ruch nieruchomego obrazu. Wyjaśnienie, że na nieruchomym tle można umieszczać różne przedmioty, np. rysunki, klocki, kamienie. Potem są one fotografowane, przemieszczane na bardzo małe odległości i ponownie fotografowane. Przez cały czas tło i kamera muszą być nieruchome. Film jest zmontowany ze zrobionych zdjęć.)

Zaproszenie uczestników do pracy.

Etap 1. Tworzenie scenariusza

Uczestnicy zastanawiają się, co chcą przekazać widzom, jakie uczucia chcą w nich wzbudzić, kto będzie bohaterem, o czym będzie opowiadana historia.

Etap 2. Przygotowanie rysunków zgodnie ze scenariuszem

Rysunki mogą być wykonane ręcznie lub można użyć zdjęć wyciętych z gazet.

Etap 3. Przygotowanie stanowiska fotograficznego i robienie zdjęć

Białą kartkę papieru (tło) należy przykleić do blatu, aby nie przesuwała się podczas pracy. Stanowisko powinno być oświetlone lampami (światło rozproszone). Umieść aparat na tle (jeśli nie masz profesjonalnego sprzętu, możesz postawić aparat ze statywem na małym krzeselku, dobrze go zabezpieczyć, a następnie położyć krzesło na blacie, na którym przygotowałeś tło). Jeśli to możliwe, używa się kamer, które można obsługiwać za pomocą aplikacji, aby nie dotykać aparatu i przypadkowo nie zmieniać jego ustawień.

Uczestnicy robią zdjęcia. Dzielą się rolami – jedna osoba robi zdjęcia, ktoś przesuwa jeden obiekt, ktoś inny przesuwa inny obiekt. Pozostali uczestnicy przyglądają się pracy. Po 10 zdjęciach następuje zmiana "operatorów". (Dorośli sami organizują swoją pracę, dzieci czasami potrzebują wskazówek.)

Stacja robocza:

Etap 4. Montaż

Zdjęcia powinny być skomponowane w taki sposób, aby na każdą sekundę filmu przypadało ich co najmniej 5. Im więcej ich będzie użyto, tym płynniejszy będzie ruch. Do montażu filmów można wykorzystać np. DaVinci Resolve, Movie Maker, Stopmotion Studio.

Oglądanie stworzonych filmików. Gratulacja uczestnikom dobrze wykonanej pracy.

Podsumowanie warsztatów

Dyskusja z uczestnikami, jak wyobrażają sobie pracę z filmem animowanym na lekcjach z dziećmi. Uczestnicy dzielą się swoimi pomysłami.

Uwagi dodatkowe

Animacja poklatkowa wymaga dużo cierpliwości, ale efekty są zaskakujące i dają uczestnikom wiele satysfakcji. Warto, aby uczestnicy zorganizowali pokaz filmowy i zaprezentowali swoje

	<p>produkcje szerszej publiczności. Ich praca z pewnością zostanie doceniona.</p> <p>Jeśli nie dysponujemy profesjonalnym sprzętem, możemy prowadzić zajęcia za pomocą smartfonów. Najważniejsze jest kreatywne podejście do tematu, a nie jakość zdjęć.</p>
Literatura	

2.1.5 Pierwsza wizyta w muzeum Fabryka Schindlera – Orowadzanie po muzeum

Czas realizacji	1,5 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> - Zaprezentowanie uczestnikom wciągającej wystawy poświęconej transformacji historii w języku audiowizualnym poprzez wystawę koncentrującą się wyłącznie na Krakowie i jego mieszkańcach podczas okupacji niemieckiej w latach 1939-1945. - Zagłębiając się w historię II wojny światowej w Krakowie i Polsce, zaprezentowanie metodologii wyrażania i angażowania się w dyskusje na temat trudnego dziedzictwa zarówno w kontekście edukacyjnym, jak i naukowym. - Zwrócenie uwagi na znaczenie tego dyskursu, podkreślając różnicę między faktami historycznymi a różnymi interpretacjami politycznymi widocznymi w narracjach narodów europejskich.
Metody dydaktyczne	Orowadzanie, dyskusja, pytania i odpowiedzi, wykład, mikrohistoria
Środki dydaktyczne	Wystawa "Kraków pod okupacją hitlerowską – 1939-1945" w Fabryce Emalia Schindlera, Muzeum Krakowa
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	II wojna światowa, Holokaust, okupacja niemiecko-nazistowska w Polsce, zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości popełnione na narodzie polskim przez III Reich i ZSRR
Krótki opis	Wycieczka z przewodnikiem i dyskusja na temat trudnego dziedzictwa są oferowane w ramach stałej wystawy w jednym z najpopularniejszych muzeów narracyjnych w Europie, poświęconym tematowi II wojny światowej.
Literatura	<p>Fabryka Oskara Schindlera</p> <p>Kraków w czasie okupacji hitlerowskiej 1939 – 1945, https://krakowzwiedzanie.pl/en/oskar-schindlers-factory/</p> <p>Sroka, M. (1999). Biblioteka Uniwersytetu Krakowskiego w czasie okupacji hitlerowskiej: 1939-1945. <i>Biblioteki i Kultura</i>, 1-16.</p>

2.1.6 Rozwój wartości i demokracji w społeczeństwie polskim

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> - Poznanie kluczowych powiązań między wartościami demokratycznymi a relacjami mniejszość-większość, - Nauka łączenia różnorodności z poznaniem społecznym i wartościami demokratycznymi, - Pomóc uczestnikom zidentyfikować główne koncepcje w relacjach większość-mniejszość, wnieść znaczący wkład i pozostać przy istotnych informacjach.
Metody dydaktyczne	Krytyczna analiza polega na obejrzeniu odcinka South Park w celu rozwinięcia zrozumienia i punktu widzenia w odniesieniu do kwestii relacji mniejszość-większość.

	Dyskusja grupowa obraca się wokół tematów związanych z mniejszościami i większościami, z naciskiem na praktyki partycypacyjne i antydyskryminacyjne.
Środki dydaktyczne	PowerPoint, "Ginger Kids" (kreskówka South Park, odc. 11, sezon 9)
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Opiera się na zasadach pedagogiki krytycznej, zgodnie z którymi pedagodzy powinni zachęcać uczniów do badania struktur władzy i wzorców nierówności poprzez budzenie krytycznej świadomości w dążeniu do emancypacji
Krótki opis	Dyskusja nad współczesnymi problemami związanymi z relacjami mniejszość-większość we współczesnym społeczeństwie
Literatura	Crick, B. (2002). <i>Demokracja: bardzo krótkie wprowadzenie</i> . Oksford: Oxford University Press. Okitikpi, T., Aymer, K. (2010). <i>Kluczowe pojęcia w antydyskryminacyjnej pracy socjalnej</i> . Londyn: Sage Publications Ltd. Sensoy, O., DiAngelo, R. (2017). <i>Czy wszyscy są naprawdę równi?: Wprowadzenie do kluczowych pojęć w edukacji na rzecz sprawiedliwości społecznej</i> . Nowy Jork: Teachers College Press

2.1.7 Polski system edukacji i programy kształcenia nauczycieli

Czas realizacji	1,5 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> - Dyskusja na temat cech wspólnych i różnic w krajach partnerskich, systemach edukacji i wartościach społecznych (metaplan); - Rozwijanie umiejętności formułowania niezależnych, przemyślanych osądów i uczestniczenia w dialogu na temat wiedzy integracyjnej między różnymi dyscyplinami i aspektami kształcenia nauczycieli - Budowanie relacji społecznych i współpracy kulturalnej, krajowej i międzynarodowej
Metody dydaktyczne	Wykład, dyskusja, warsztat, analiza SWOT, Metaplan Analiza różnych aspektów systemów edukacyjnych w różnych krajach, np. problematyka programów nauczania w zakresie wartości, relacji nauczyciel-uczeń, relacji między uczniami, dbałości o komunikację i integrację, dbałości o szacunek i zachowanie godności, poszanowania kultury, tradycji i demokracji, bezpieczeństwa, wsparcia psychologicznego i społecznego dla uczniów
Środki dydaktyczne	Prezentacje ppt
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Polski system edukacyjny odzwierciedla mieszaną kontekstu historycznego, wpływów społeczno-kulturowych i ram pedagogicznych. Wartości społeczne podkreślające doskonałość akademicką i ochronę kultury kształtują cele i praktyki edukacyjne. Programy kształcenia nauczycieli koncentrują się na nauczycielach posiadających wiedzę pedagogiczną, umiejętności praktyczne i kompetencje kulturowe. Niedawne reformy priorytetowo traktują praktyki oparte na dowodach i ciągły rozwój zawodowy, aby zapewnić wysokiej jakości edukację wszystkim uczącym się.

Krótki opis	<p>Przedstawienie szczegółów systemu oświaty w Polsce, w tym systemu kształcenia nauczycieli; praca w grupach międzynarodowych nad plakatem - Różnice i podobieństwa w systemach kształcenia nauczycieli w krajach partnerskich.</p> <p>Dyskusja na temat cech wspólnych i różnic w krajach partnerskich, systemach edukacji i wartościach społecznych (metaplan).</p> <p>Refleksja nad możliwymi zmianami w edukacji w zakresie wartości demokratycznych.</p>
Literatura	<p>Jakubowski, M. (2020). <i>Polska: Reformy polskiej edukacji i dowody z międzynarodowych ocen</i></p> <p>Eurydice, (2020). <i>System edukacji w Polsce, Podstawowe techniki Metaplan. Moderowanie dyskusji grupowych za pomocą Metaplan a ppt</i>, https://www.metaplan.com/wp-content/uploads/2021/04/Metaplan_Basiswissen_engl.pdf</p>

2.1.8 Scenariusze lekcji. Założenia teoretyczne. Scenariusze zajęć szkolnych.
Główne kryteria, założenia pedagogiczne i dydaktyczne.

Czas realizacji	1,5h
Cele/kompetencje	Dyskusja na temat kryteriów wysokiej jakości materiałów dydaktycznych dla edukacji na rzecz wartości demokratycznych.
Metody dydaktyczne	Wykład, dyskusja
Środki dydaktyczne	Prezentacja ppt
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Teorie uczenia się, teorie motywacji, teoria zmiany społecznej
Krótki opis	<p>Klasyfikacja strategii, metod i technik edukacyjnych z szczególnym uwzględnieniem sposobów angażowania uczniów i uczenia się poprzez działanie, komunikację i współpracę.</p> <p>Podstawy operacjonalizacji celów edukacyjnych wraz z planowaniem uczenia się. Dobór środków dydaktycznych do treści i celów kształcenia.</p> <p>Strategie i metody to procedury służące do osiągnięcia celów uczenia się. Strategie są lepsze od metod i technik, więc, na przykład możemy zastosować metodę dyskusji w strategii problemu za pomocą techniki burzy mózgów. Ogólnie rzecz biorąc, istnieją 4 strategie uczenia się. Jeśli mówimy o strategii problemowej lub operacyjnej, myślimy również o krytycznym myśleniu i uczeniu się sytuacyjnym, ale oczywiście możemy je wykorzystać również podczas strategii emocjonalnej. Wszystkie z nich zostały uzupełnione podczas dyskusji nad materiałami edukacyjnymi przygotowanymi przez studentów.</p>
Literatura	<p>Batest, B. (2023). <i>Uproszczone teorie uczenia się: ... i jak zastosować je w nauczaniu</i>, SAGE</p> <p>McCulloch, M. i Carroll, M. (2018). Rozumienie nauczania i uczenia się w szkole podstawowej. <i>Zrozumienie nauczania i uczenia się w szkole podstawowej</i>, 1-432.</p>

2.1.9 Scenariusz lekcji. Aspekt praktyczny. Wprowadzenie do przygotowania szkolnych scenariuszy lekcji na temat rozwoju wartości demokratycznych wśród uczniów.

Czas realizacji	1,5 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie do przygotowywania szkolnych scenariuszy lekcji rozwoju wartości demokratycznych u uczniów. • Praktyczne podejście. • Polscy studenci prezentują przygotowane wcześniej scenariusze lekcji i prezentacje
Metody dydaktyczne	Dyskusja na temat nowatorskich form, metod i pomocy dydaktycznych podczas przygotowywania scenariuszy zajęć związanych z wartościami demokratycznymi Analiza zasad edukacji na rzecz wartości demokratycznych Prezentacja i dyskusja pierwszych wyników i pomysłów, wykorzystując grupowe informacje zwrotne do dalszej pracy
Środki dydaktyczne	Prezentacje ppt
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Opracowywanie szkolnych planów lekcji w celu wspierania wartości demokratycznych wśród uczniów ma kluczowe znaczenie w kontekście dzisiejszej edukacji. W naszym coraz bardziej zróżnicowanym i wzajemnie powiązanim świecie wpajanie zasad demokratycznych ma zasadnicze znaczenie dla wspierania zaangażowanych i odpowiedzialnych obywateli. Wartości demokratyczne obejmują takie pojęcia jak prawa człowieka, równość, sprawiedliwość, wolność słowa, tolerancja, różnorodność i praworządność, tworząc podstawę harmonijnego i włączającego społeczeństwa.
Krótki opis	Tworzenie skutecznych planów lekcji wymaga zrozumienia kontekstu społeczno-kulturowego szkoły i zróżnicowanego środowiska uczniów. Praktyczne podejścia obejmują włączenie strategii aktywnego uczenia się, takich jak odgrywanie ról, debaty, projekty społeczne i dyskusje na temat bieżących wydarzeń. Interdyscyplinarne lekcje, które czerpią z historii, wiedzy obywatelskiej, etyki i literatury, zapewniają całościowe zrozumienie wartości demokratycznych. Co więcej, plany lekcji powinny priorytetowo traktować rozwój umiejętności krytycznego myślenia, umiejętności korzystania z mediów, empatii i umiejętności rozwiązywania konfliktów. Umożliwiając uczniom krytyczną analizę informacji, wczuwanie się w różne perspektywy i angażowanie się w konstruktywny dialog, nauczyciele mogą kształtować przyszłe pokolenia zaangażowane w podtrzymywanie demokratycznych zasad w społeczeństwie.
Literatura	Clough, N., & Holden, C. (2005). <i>Edukacja obywatelska: pomysły w czyny: praktyczny przewodnik dla nauczycieli uczniów w wieku 7-14 lat</i> . Routledge. Capel, S., Leask, M. i Younie, S. (2013). <i>Nauka nauczania w szkole średniej: Towarzysz doświadczeń szkolnych</i> . Routledge. Feiman-Nemser, S. (1989). <i>Przygotowanie nauczyciela: Alternatywy strukturalne i koncepcyjne</i> . Narodowe Centrum Badań nad Kształceniem Nauczycieli.

2.1.10 Wizyta w muzeum Politechniki Krakowskiej

Czas realizacji	1,5 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> Analiza bazy źródłowej dotyczącej biografii polskiego bohatera narodowego Tadeusza Kościuszki. Rozumienie i interpretacja pojęcia "niepodległości narodowej" jako podstawowej wartości demokratycznej. Analiza porównawcza rozwoju niepodległości w krajach partnerskich projektu (Polska, Niemcy, Norwegia). Refleksja na temat wizyty w muzeum
Metody dydaktyczne	Wystawa stała "Tadeusz Kościuszko – bohater Polski i USA w walce o niepodległość. Niepodległość jako wartość demokratyczna".
Środki dydaktyczne	Książki, plakaty, zdjęcia, dokumenty
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Historia niepodległości w różnych krajach
Krótki opis	Kościuszko nie tylko walczył o prawa czarnych niewolników w USA i chłopów w Polsce. W kontaktach z Thomasem Jeffersonem domagał się wykupu i uwolnienia niewolników. Kościuszko był również rzecznikiem praw Żydów. Podczas powstania 1794 r. stworzył pułk kawalerii na czele z Berkiem Joselewiczem. Kościuszko był także zdecydowanym przeciwnikiem zabijania Indian - rdzennych mieszkańców Ameryki. Spotkał się nawet z indiańskim przywódcą Małym Żółwiem, który na znak przyjaźni podarował mu tomahawk - fajkę pokoju. Polski generał był również obrońcą praw kobiet, uważając - w przeciwieństwie do swoich współczesnych - że mają one takie same prawa jak mężczyźni.
Literatura	<p>Mazur, Z. (2017). Mit rewolucji amerykańskiej i heroiczne przedstawienia Tadeusza Kościuszki w prasie amerykańskiej wczesnej republiki. <i>Białostockie Teki Historyczne</i>, (15), 53-69.</p> <p>Hapanowicz, P. (2022). Tadeusz Kościuszko i Wolność. <i>Przegląd Polski</i>, 67(4), 34-60.</p> <p>Pula, J. S. (2021). "Nasz święty obowiązek": polska diaspora walczy o niepodległość Polski w latach 1894–1921. <i>Studia Historica Gedanensia</i>, 1(12), 331-356.</p>

2.1.11 Praca nad etapami lekcji i treściami dotyczącymi wartości demokratycznych

Czas realizacji	1,5 godziny
Cele/kompetencje	Prezentacja materiałów dydaktycznych na temat wartości demokratycznych w szkolnictwie podstawowym (scenariusze wizyty uczniów w muzeum) przygotowanych przez studentów w grupach międzynarodowych.
Metody dydaktyczne	Praca w grupach
Środki dydaktyczne	Notatki studentów, karta pracy Top of mind - pierwsze 10 skojarzeń, które przychodzą na myśl, gdy słyszysz słowa: Wolność; Demokracja; Propaganda,

	Arkusze robocze "Analiza i refleksja nad rolą wolności (niezależności) jako podstawowej wartości i prawa jednostki w kontekście współczesnych wyzwań społecznych"
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	-
Krótki opis	Studenci samodzielnie pracują nad scenariuszami lekcji
Literatura	Honneth, A. (2014). <i>Prawo do wolności: społeczne podstawy życia demokratycznego</i> . Wydawnictwo Uniwersytetu Columbia. Gould, C. C. (1990). <i>Nowe spojrzenie na demokrację: wolność i współpraca społeczna w polityce, gospodarce i społeczeństwie</i> . Wydawnictwo Uniwersytetu Cambridge. Claassen, R. (2014). Wolność społeczna i wymogi sprawiedliwości: studium Recht Der Freiheit Honnetha. <i>Konstelacje</i> , 21(1), 67-82.

2.1.12 Wizyta szkolna

Czas realizacji	3 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • - Dyskusja na temat funkcjonowania samorządu uczniowskiego jako sposobu na rozwój wartości demokratycznych wśród uczniów • - Analiza gry „Tajny Hitler” jako techniki dydaktycznej służącej rozwijaniu u uczniów postawy wartości demokratycznych;) • - Refleksja na temat wizyty w szkole.
Metody dydaktyczne	Dyskusja, praca w grupie, wycieczka z przewodnikiem
Środki dydaktyczne	Statut szkoły
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Demokracja i edukacja w zakresie wartości w szkołach są niezbędne do kształtowania aktywnych i odpowiedzialnych obywateli. Podejście to, zakorzenione w teorii demokracji, kładzie nacisk na wpajanie uczniom podstawowych wartości, takich jak równość, sprawiedliwość, wolność, tolerancja i poszanowanie praw człowieka. Kluczowe ramy teoretyczne obejmują edukację obywatelską, która koncentruje się na umożliwieniu uczniom angażowania się w życie obywatelskie, oraz edukację moralną, która ma na celu rozwijanie etycznego rozumowania i odpowiedzialnego podejmowania decyzji. Pedagogika demokratyczna, czerpiąca z nowoczesnych teorii, promuje głos uczniów, współpracę i krytyczne dociekania w integracyjnych środowiskach uczenia się. Edukacja transformacyjna, oparta na teorii krytycznej, ma na celu przeciwdziałanie niesprawiedliwości społecznej i wzmocnienie pozycji marginalizowanych grup poprzez krytyczną refleksję i aktywność. Integrując te teoretyczne aspekty, szkoły mogą skutecznie przygotowywać uczniów do pozytywnego przyczyniania się do rozwoju demokratycznych społeczeństw.
Krótki opis	Spotkanie z samorządem uczniowskim, warsztat integracyjny, prezentacje uczniów na temat działalności szkoły oraz dyskusja na temat roli samorządu uczniowskiego w krzewieniu wartości

	demokratycznych wśród przyszłych dorosłych członków społeczeństwa
Literatura	Mech, P. i Urban, M. (2010). Demokracja i eksperymentowanie: dwie podstawowe wartości dla edukacji. <i>Zgłoszenie online</i> . głową, N. (2013). <i>Edukacja i demokracja w XXI wieku</i> . Wydawnictwo Kolegium Nauczycielskiego. Subba, D. (2014). Wartości demokratyczne i demokratyczny aPowerPointroach w nauczaniu: perspektywa. <i>Amerykański Dziennik Badań Edukacyjnych</i> , 2(12), 37-40.

2.1.13 Druga wizyta w muzeum Fabryka Schindlera – Warsztat "Dlaczego z "nigdy więcej" pozostaje tylko "więcej". Mechanizmy prowadzące do zbrodni wojennych i ludobójstw"

Czas realizacji	3 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • Badania porównawcze miały na celu podkreślenie podobieństw między ludobójstwami a zbrodniami wojennymi w Europie XX i XXI wieku, koncentrując się na trzech kluczowych przykładach: Holokauście, wojnie w Bośni i Hercegowinie (Srebrenica) oraz rosyjskiej inwazji na Ukrainę w 2022 r. (Bucza, Irpień). Badania te mają na celu wyjaśnienie wspólnych etapów poprzedzających masowe okrucieństwa, podkreślając znaczenie krytycznego myślenia, wartości demokratyczno-liberalnych i empatii jako narzędzi do zwalczania mowy nienawiści i zapobiegania sponsorowanej przez państwo polityce dyskryminacji. • Przedstawiając każde ludobójstwo jako proces, a nie pojedyncze wydarzenie, uczestnicy zyskują wgląd w stopniową eskalację przemocy i prześladowań. Zaczynają rozumieć zagrożenia, jakie niosą ze sobą ruchy populistyczne i skrajnie prawicowe dominujące we współczesnych krajach UE. • Ponadto te badania porównawcze rzucają światło na wzorce eskalacji obserwowane w ludobójstwach, począwszy od początkowego rozpowszechniania mowy nienawiści i propagandy, a skończywszy na wdrażaniu dyskryminacyjnej polityki przez podmioty państwowe. Poprzez tę analizę uczestnicy są zachęceni do krytycznej oceny czynników, które przyczyniają się do podziałów społecznych i erozji wartości demokratycznych. • Ostatecznie celem tych badań jest wyposażenie uczestników w wiedzę i umiejętności niezbędne do rozpoznawania i przeciwdziałania wczesnym oznakom ludobójstwa i zbrodni wojennych. Promując empatię, krytyczne myślenie i przywiązanie do zasad demokratycznych, badania te służą jako potężne antidotum na rosnącą falę nietolerancji i ekstremizmu w Europie.
Metody dydaktyczne	Wykład, warsztat, dyskusja, praca ze źródłami – zdjęciami, relacjami (historia mówiona), mikrohistoria.
Środki dydaktyczne	Zdjęcia z Polski i ZSRR z czasów okupacji niemiecko-nazistowskiej – getta (Kraków, Warszawa, Łódź) i akcje

	masowych deportacji, zdjęcia masowych mordów wykonane przez Einsatzgruppen w 1941 r. na froncie wschodnim, zdjęcia z ekshumacji ofiar Srebrenicy, zdjęcia z Buczy i Irpienia (wszystkie dostępne tylko na podstawie decyzji uczestników, każde zdjęcie zostało zakryte w celu zabezpieczenia przed przypadkowym zobaczeniem). Relacje ofiar, ocalałych, sprawców tych trzech wymienionych przykładów, Skala Allporta, Dziesięć etapów ludobójstwa Stanton, Konwencja ONZ w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa (1948).
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Studia nad ludobójstwem, badania psychologiczne nad ludobójstwami, historia Shoa, historia Bałkanów w latach 90. – wojna bośniacka, historia wojny rosyjsko-ukraińskiej (2014-202x)
Krótki opis	Warsztaty porównawcze oparte na mechanice ludobójstw na trzech różnych przykładach z różnych okresów XX i XXI wieku – Shoa, Srebrenica i Bucza/Irpień
Literatura	VI, A., VII, A., VIII, A., IX, A., XI, A., XII, A., A., ... & XVI, A. (1948). <i>Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa</i> . Groenhuijsen, M., & Pemberton, A. (2011). Ludobójstwo, zbrodnie przeciwko ludzkości i zbrodnie wojenne. <i>Wiktymologiczne karaluchy zbrodni międzynarodowych</i> , 7-34. Ball, H. (1999). <i>Ściganie zbrodni wojennych i ludobójstwa: doświadczenia XX wieku</i> . Wydawnictwo Uniwersytetu Kansas. Zwaan, T. (2003). O etiologii i genezie ludobójstw i innych masowych zbrodni – wymierzonych w konkretne grupy. <i>raPowerPointort présenté au Bureau du procureur pour le Tribunal penal international pour l'ex-Yougoslavie. Amsterdam, Centrum Badań nad Holokaustem i Ludobójstwem, Uniwersytet w Amsterdamie/Królewska Holenderska Akademia Sztuki i Nauki</i> .

2.2 Warsztaty w Norwegii

2.2.1 Wykład na temat norweskiego systemu szkolnictwa

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> Zrozumieć norweski system szkolnictwa
Metody dydaktyczne	Poucający wykład i dialog. Czas na pytania/odpowiedzi i refleksje na temat trzech różnych systemów edukacji.
Środki dydaktyczne	Prezentacja ppt, mapa, tabele, modele systemu edukacji
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Jak zorganizowany jest norweski system edukacji (od przedszkola do uniwersytetu).
Literatura	

2.2.2 Wykład na temat historii i rozwoju wartości i demokracji w Norwegii

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	Przedstawienie wprowadzenia i perspektywy historycznej na temat podstawowych idei i wartości, które charakteryzowały rozwój norweskiego systemu szkolnictwa.
Metody dydaktyczne	Wykład i dialog
Środki dydaktyczne	Prezentacje ppt
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Historia szkoły i historia idei
Krótki opis	W Norwegii szkoła była częścią procesu budowania narodu od 1889 roku. Podstawową siłą napędową była idea jednej wspólnej szkoły dla wszystkich dzieci w celu promowania sprawiedliwości i równych szans dla wszystkich. Jednym z głównych tematów wykładu jest przedstawienie i omówienie podstawowych wartości oraz tego, w jaki sposób idea demokracji i demokratycznego życia rozwinęła się i dziś odgrywa kluczową rolę w programie nauczania.
Literatura	

2.2.3 Wprowadzenie do aplikacji do zwiedzania zabytków

Czas realizacji	30 minut
Cele/kompetencje	Przygotowanie do korzystania z aplikacji i przygotowanie do dyskusji po jej użyciu.
Metody dydaktyczne	Wykład wprowadzający krok po kroku
Środki dydaktyczne	Telefony komórkowe
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Wirtualna rzeczywistość
Krótki opis	Studenci są zachęceni do pobrania aplikacji Cliomuse lub skorzystania z jej komputerowej wersji w celu przygotowania się do wycieczki, która zabierze w podróż po Kristiansand podczas zwiedzania historycznych miejsc z czasów drugiej wojny światowej.
Literatura	Nicolaidou, Iolie; Zupancic, Rok; Fiedler, Anke; Andresen, Kenneth; Hodža, Abit; Ntaltagianni, Krystyna; Aivalioti, Maria; Kasapovic, Mak; Milioni, Dimitra (2022). Wirtualne wycieczki jako nowe technologie angażujące dzieci i młodzież w historyczne konflikty w ich kraju. <u>Międzynarodowy Dziennik Nowych Technologii w Nauczaniu (iJET)</u> . ISSN: 1868-8799. 17 (21). s 164 - 183. doi:10.3991/ijet.v17i21.32853.

2.2.4 Mapy myśli 1

Czas realizacji	2 godziny
Cele/kompetencje	Mapy myśli umożliwiają ustrukturyzowany sposób przeprowadzania burzy mózgów i uporządkowania pomysłów i treści. Mogą pomóc lepiej zrozumieć koncepcje, rozkładając je na części składowe. Mapy myśli są często używane do opracowywania nowych koncepcji, podziału i lepszego zrozumienia istniejących treści lub do zapamiętywania informacji.
Metody dydaktyczne	Mapy myśli
Środki dydaktyczne	Długopis, papier
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	
Literatura	Wheelberg & Ahlberg (2017). Mapy myśli w badaniach jakościowych. 10.1007/978-981-10-2779-6_7-1

2.2.5 Wizyta szkolna

Czas realizacji	3 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> Zwiedzanie i poznawanie norweskiej szkoły. Tematy nadrzędne: integracja, edukacja specjalna, szkoła jako część natury/społeczność lokalna
Metody dydaktyczne	Zwiedzanie szkoły (wewnątrz i na zewnątrz), obserwacja w klasie, dialog, spotkania z uczniami, wykład rektora i wizytatora, a następnie pytania i odpowiedzi, wspólny posiłek (z pracownikami i uczniami)
Środki dydaktyczne	<p>Każdy nauczyciel korzystał z różnych materiałów na swoich lekcjach...</p> <p>Studenci korzystali z formularza obserwacyjnego, długopisu i papieru. Obserwacja i refleksja:</p> <p>1) Obserwacja: Co się stało? Podaj krótki opis sytuacji.</p> <p>2) Refleksja:</p> <ul style="list-style-type: none"> Co Cię zaskoczyło? Nad czym się zastanawiałeś? Jakie były reakcje, rozważania i działania uczniów? Co myślałeś/-łaś i czułeś/-łaś? Czego nauczyłeś/-łaś się z tej sytuacji? Czy coś można było zrobić inaczej? Gdybyś był/-ła nauczycielem, co byś zrobił/-ła i dlaczego?
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Wizyta w szkole. Obserwacja i poznawanie zwykłego dnia w norweskiej szkole.
Literatura	

2.2.6 Wykład: Edukacja demokratyczna = Edukacja dla demokracji?

Czas realizacji	3 godziny
Cele/kompetencje	Zrozumienie, w jaki sposób edukacja demokratyczna jest konceptualizowana w ramach stypendium edukacyjnego
Metody dydaktyczne	Czytanie, dialog, praca w grupach,
Środki dydaktyczne	Prezentacje ppt
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Wprowadzenie i omówienie: Teoretyczny przegląd wybranych badań, w jaki sposób edukacja demokratyczna jest konceptualizowana w ramach praktycznej realizacji.
Literatura	Edukacja demokratyczna: przegląd teoretyczny (2006–2017) - Edda Sant, 2019 (sagepub.com)

2.2.7 Młodzi Lapończycy w Norwegii

Czas realizacji	30 minut
Cele/kompetencje	Aby uzyskać wewnętrzną perspektywę tego, jak to jest żyć jako Lapończyk w Norwegii.
Metody dydaktyczne	Storytelling, doświadczenia życiowe, dialog
Środki dydaktyczne	Obrazki, Tradycyjne stroje i ich znaczenie, Opowiadanie historii w prezentacji ppt, doświadczenia życiowe
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Życiorys Lapończyk w Norwegii
Literatura	

2.2.8 Dialog na temat roli Saamów

Czas realizacji	30 minut
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> Aby uzyskać wewnętrzną perspektywę tego, jak to jest żyć jako Lapończyk w Norwegii. By móc odnieść to do życia w Polsce i w Niemczech.
Metody dydaktyczne	Dialog
Środki dydaktyczne	PP, zdjęcia, muzyka, tradycyjne stroje, osobiste doświadczenia i opowiadanie historii
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	
Literatura	Lapończycy w Norwegii Lapońska pasterka reniferów opowiada historię o swoim życiu w tundrze https://youtu.be/rBU25yAyeI?si=H0MPAhw692rJdUvo

3.1.1 Warsztaty: Dyskurs rasowy w norweskim programie nauczania

Czas realizacji	2 godziny
Cele/kompetencje	Poznanie procesów powstawania wyścigu
Metody dydaktyczne	Czytanie, dialog, praca w grupach
Środki dydaktyczne	Prezentacja ppt
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Warsztat przyczynia się do poznania nowych sposobów rozumienia instytucjonalizacji białej rasy jako subtelnego działania rasy i rasizmu w ramach polityki edukacyjnej. Prezentuje krytyczną analizę dyskursu na temat tego, w jaki sposób Białość działa poprzez użycie i nadawanie znaczenia terminowi „różnorodność kulturowa” w sześciu norweskich dokumentach dotyczących polityki i programów kształcenia nauczycieli. Dokumenty te są pozycjonowane jako promujące sprawiedliwość społeczną. Niniejszy warsztat ma jednak na celu zakwestionowanie tego stanowiska.
Literatura	Fylkesnes, S. 2018. Wzorce dyskursów rasowych w norweskiej polityce kształcenia nauczycieli: Białość jako pedagogika amnezji w narodowym programie nauczania. <i>Journal of Education Policy</i> Tom 34, 2019 - Wydanie 3: Równość i sprawiedliwość w polityce edukacyjnej. <u>Cały artykuł: Wzorce dyskursów rasowych w norweskiej polityce kształcenia nauczycieli: Białość jako pedagogika amnezji w narodowym programie nauczania (tandfonline.com)</u>

3.1.2 Wizyta w Centrum Pokoju i Praw Człowieka ARKIVET oraz dyskusja plenarna na temat praw człowieka i godności

Czas realizacji	5 godzin
Cele/kompetencje	Wzmacnianie kompetencji w zakresie krytycznego myślenia i narracji
Metody dydaktyczne	Wykład, wystawa muzealna, dyskusja i refleksja plenarna
Środki dydaktyczne	Prezentacja ppt, wykład, dyskusja
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Świadomość historyczna, teoria krytyczna, teoria narracji
Krótki opis	Wykorzystując historię Arkivet, które było główną siedzibą Gestapo w południowej części Norwegii w latach 1942-1945, krytycznie oceniamy stałą wystawę Centrum Pokoju i Praw Człowieka ARKIVET „Focal Point Arkivet” i omawianie przedstawionych narracji. Wykorzystując spostrzeżenia z tych dyskusji, omawiają się sposoby zastosowania krytycznego myślenia w uczeniu się o prawach człowieka i godności.
Literatura	Rüsen, 2017; Seixas (red.) 2006; Wilschut, 2019; Biesta, 2021

3.1.3 Refleksja na temat aplikacji

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • Refleksja nad zabytkami w Kristiansand z czasów II wojny światowej. • Refleksja nad samą aplikacją.
Metody dydaktyczne	Pytania refleksyjne i otwarte.
Środki dydaktyczne	Tablica, długopis i papier
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	
Literatura	

3.1.4 Mapy myśli 2

Czas realizacji	2 godziny
Cele/kompetencje	Mapy myśli zapewniają ustrukturyzowany sposób przeprowadzania burzy mózgów i uporządkowania pomysłów i treści. Mogą pomóc lepiej zrozumieć koncepcje poprzez rozbić ich na części składowe. Mapy myśli są często używane do opracowywania nowych pomysłów, dzielenia i lepszego rozumienia istniejących treści lub do zapamiętywania informacji.
Metody dydaktyczne	Mapy myśli
Środki dydaktyczne	Długopis, papier
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	
Literatura	Wheelberg & Ahlberg (2017). Mapy myśli w badaniach jakościowych.

3.1.5 Co robić z tym posągiem?

Czas realizacji	45 lub 90 minut
Cele/kompetencje	Lepsze zrozumienie ukrytych zjawisk i narracji jako tła dla demonstracji antyrasistowskich.
Metody dydaktyczne	Czytanie wybranych artykułów prasowych. Dyskusja. Argumentacja.
Środki dydaktyczne	Prezentacja ppt Drukowane i laminowane artykuły prasowe Na przykład: https://www.bbc.com/news/uk-england-bristol-61984427
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Krytyczna teoria rasy Krytyczne myślenie
Krótki opis	Analiza zburzenia pomnika Edwarda Colstona w Bristolu latem 2020 roku.
Literatura	

3.1.6 Kij

Czas realizacji	30 minut
Cele/kompetencje	Argumentacja. Zajęcie stanowiska. Dyskusje.
Metody dydaktyczne	Kwestie kontrowersyjne.
Srodki dydaktyczne	
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	
Literatura	

3.2 Warsztaty w Niemczech

3.2.1 Wprowadzenie w międzykulturowy/religijny kontekst i działania

Czas realizacji	1,5 godziny
Cele/kompetencje	Rozwijanie świadomości i odzwierciedlanie przekonań na temat roli religii w społeczeństwie i demokracji
Metody dydaktyczne	Think-Pair-Share; Rozmowa w dwóch kręgach; Kontrowersje strukturalne
Srodki dydaktyczne	Flipchart; Punkt zasilania
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Dialog międzyreligijny
Krótki opis	Dyskusja na temat roli religii w społeczeństwie; podział wyznań w Polsce, Norwegii, Niemczech. Refleksja nad własnym doświadczeniem i myśleniem Wprowadzanie informacji na temat związków i napięć między wartościami demokratycznymi a religiami oraz praca nad nimi
Literatura	Taylor C (2009) <i>Wiek świecki</i> . Suhrkamp, Frankfurt nad Menem. Schnebel, K. (2016). Dylemat w kwestii nierówności: strategia przeciwko politycznej apatii (Politikverdrossenheit). <i>Edukacja obywatelska, społeczna i ekonomiczna</i> , 15(3), 262-270. Stolz, Jörg (2020). Teorie sekularyzacji w XXI wieku stulecie: Idee, dowody, problemy. <i>Prezydencki adres. Kompas społeczny</i> (67) 2. 282–308. https://doi.org/10.1177/2047173417698148 https://europeanacademyofreligionandsociety.com/news/christianity-and-controversies-in-norwegian-education/ https://europeanacademyofreligionandsociety.com/news/insights-from-the-dashboard-education-across-europe/ https://europeanacademyofreligionandsociety.com/news/the-myth-of-meritocracy/ https://europeanacademyofreligionandsociety.com/news/awareness-of-normativity-as-a-tool-for-dialogue/ https://europeanacademyofreligionandsociety.com/news/normativity-religion-and-ethnicity-in-the-school-system/ Riitaaja, A. & Dervin, F. (2016). Dialog międzyreligijny w szkołach: poza asymetrią i kategoryzacją. <i>Język i Komunikacja Międzykulturowa</i> , 2014, Vol. 14, No. 1, 76–90, http://dx.doi.org/10.1080/14708477.2013.866125

3.2.2 Zwiedzanie meczetu w Ravensburgu

Czas realizacji	3 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> - Otwartość na odmienną kulturę i inne wyznania, światopoglądy i praktyki. - Poznanie religii muzułmańskiej (sunnickiej) w teorii i praktyce. - Poznanie religijnej, kulturowej i społecznej roli meczetu w kontekście lokalnym - Doświadczenie podobnych rytuałów/obrzędów, praktyk, sztuki, architektury i estetyki. - Refleksja nad własnymi koncepcjami/przekonaniami, otwarte pytania, przychylne i krytyczne nastawienie.
Metody dydaktyczne	Wykład informacyjny, przesłuchanie i dyskusja Obserwacja i doświadczenie Czas kontemplacji i refleksji
Środki dydaktyczne	[brak, z wyjątkiem miejsca i jego obiektów]
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	<ul style="list-style-type: none"> - Powitanie i poznanie przedstawiciela społeczności meczetu - Zbiórka w sali społeczności meczetu, wysłuchanie ogólnych informacji o miejscu, jego historii i funkcjach, krótka wycieczka po budynku. - Zebranie w samym meczecie, interaktywne wyjaśnienie podstaw wiary i przekonań muzułmańskich (sunnickich), elementów architektonicznych, praktyk religijnych w miejscu i korzystania z niego. <p>Czas na cichą eksplorację miejsca z jego obiektami i elementami</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udział/obserwacja popołudniowej modlitwy kongregacyjnej - Omówienie wrażeń i odpowiedzi na pytania w otwartym kręgu
Literatura	<p>Beck, U. (2008): Der eigene Gott: von der Friedensfähigkeit und dem Gewaltpotential der Religionen. Lipsk: Verlag der Weltreligionen.</p> <p>Krainz, U. (2014): Religia i demokracja w szkole. Wiesbaden: Springer.</p> <p>Knoblauch, H. (1999): Religionssoziologie. Berlin: de Gruyter.</p> <p>Krüger, T. (2004): Granice wolności religijnej. Rede im Rahmen der Veranstaltung "Konstytucje i Wyznania" w Poczdamie 15.06.2004. https://www.bpb.de/die-bpb/presse/51184/the-limits-of-religious-freedom/ [14.09.2023]</p>

3.2.3 Prezentacja pomysłów, poranny wykład, współpraca przy tworzeniu planów lekcji i materiałów dydaktycznych

Czas realizacji	1-2 godziny
Cele/kompetencje	<p><i>[Kontynuacja procesu planowania lekcji i produkcji materiałów]</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Otwartość na światopoglądy, pomysły i koncepcje innych ludzi - Badanie i analizowanie wartości w ich podstawowych znaczeniach, różnicach i granicach (zwłaszcza w odniesieniu do innych wartości) - Zdobywanie i wykorzystanie pedagogicznej wiedzy merytorycznej na temat procesów planowania lekcji/projektów dotyczących wartości.

	<ul style="list-style-type: none"> - Zdobyć wiedzę na temat planowania lekcji w zakresie edukacji o wartościach demokratycznych w szkołach podstawowych - Krytyczna refleksja i ocena własnych procesów planowania w zakresie edukacji na rzecz wartości - Dostosowanie celów, dydaktyki, pedagogiki i materiałów w celu stworzenia możliwości uczenia się dla klas lub grup szkół podstawowych
Metody dydaktyczne	<p>Refleksja grupowa Kierowana i doradzana współpraca w grupach wielonarodowych Pytania naprowadzające/sprawdzenie strategii wymiana informacji na temat stanu pracy Udzielanie i otrzymanie informacji zwrotnych Zachęcanie do samoorganizującej się współpracy i procesu produkcyjnego</p>
Środki dydaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> - Wybrane pomoce dotyczące głównych aspektów procesu - pytania przewodnie do zwięzłej analizy i komentarze dydaktyczne na temat nauczania, koncepcji i materiałów
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Rada Europy, Kompetencje na rzecz Kultury Demokratycznej (CDC)
Krótki opis	<p>Prezentacja i dyskusja na temat schematu kompetencji dotyczących edukacji na rzecz wartości demokratycznych („motyl”) (CoE, 2016): cele, ścieżki uczenia się, stosowane metody. Prezentacje dotyczące: (1) stanu pracy/zrealizowanych zadań (2) przewidywanego produktu w trakcie tworzenia materiałów (3) potrzebnego wsparcia i pomocy Samodzielnie zorganizowany czas współpracy w grupach: refleksja grupowa, przegląd treści, rozwój/wyjaśnienie dydaktyki Kolejne kroki/zadania: (np. wybór narzędzi dydaktycznych do zastosowania; produkcja materiałów do wykorzystania; opcjonalne strategie nauczania itp.) Prezentacja/przesłanie projektu lekcji/projektu</p>
Literatura	<p>Rady Europy. Departament Edukacji (red.). (2018). <i>Ramy odniesienia kompetencji dla kultury demokratycznej</i>. Rady Europy. https://rm.coe.int/prems-008318-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-1-8573-co/16807bc66c</p>

3.2.4 Dyskusja panelowa/otwarta na temat "Nauczanie i wartości międzyreligijne w szkołach

Czas realizacji	2,5 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> - Poszerzenie wiedzy na temat najbardziej rozpowszechnionych wspólnot religijnych w Europie. - Pogłębienie umiejętności komunikacyjnych na temat religii. - Wspieranie krytycznego myślenia o roli religii w społeczeństwach demokratycznych
Metody dydaktyczne	Dyskusja
Środki dydaktyczne	--

Opcjonalnie podstawa teoretyczna	--
Krótki opis	Trzech ekspertów (żydowski, muzułmański, chrześcijański) i moderator najpierw przedstawiają krótkie wypowiedzi, a następnie dyskutują między sobą i ze studentami na temat (1) podanych wskazówek, (2) pytań studentów.
	Pytania: 1. Jaką rolę odgrywają religie w odniesieniu do wartości demokratycznych i demokratycznego porządku podstawowego w społeczeństwach UE? 2. Co dialog międzyreligijny oznacza dla społeczeństwa i konkretnych społeczności, np. społeczności szkolnej?

3.2.5 Wprowadzenie do globalnej etyki przez Szkołę Etyki Globalnej w Tubingen

Czas realizacji	2 godziny
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • Co to jest etyka globalna? • Jakie jest to znaczenie dla dialogu międzyreligijnego? • Dlaczego wspólne wartości (takie jak GE) są niezbędne dla demokratycznego społeczeństwa?
Metody dydaktyczne	Prezentacja ppt Praca w grupach
Środki dydaktyczne	Jednostka dydaktyczna Globalne wartości etyczne 2023
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	<p>- Wprowadzanie „Idea i Fundacja Etyki Globalnej - praca edukacyjna”: - Czym jest Globalna Etyka? - Projekty edukacyjne Fundacja Etyki Globalnej - Praca w grupach à Pytania/zadania: W jaki sposób nauczyciele mogą przenieść ideę etyki globalnej do swojej pracy, zajęć lekcyjnych i codziennego życia szkoły? Materiały dydaktyczne mogą posłużyć jako punkt wyjścia do stworzenia własnych lekcji.</p>
Literatura	<p>Hans Küng, Globalna odpowiedzialność. W poszukiwaniu etyki nowego świata, Nowy Jork / Londyn 1991; 1993; Eugeniusz/Oreg. 2004.</p> <p>W stronę globalnej etyki. Wstępna Deklaracja Parlamentu Religii Świata (rozszerzona o 5. Zobowiązanie do Kultury Zrównoważonego Rozwoju i Troski o Ziemię (Toronto 2018).</p> <p>https://parliamentofreligions.org/wp-content/uploads/2023/05/Global-Ethic-PDF-2020-Update.pdf</p>

3.2.6 Warsztaty teatralne na temat globalnych wartości etycznych

Czas realizacji	3-4 godziny
Cele/kompetencje	- Jak wartości wpływają na nasze decyzje w codziennym życiu? - Czy jesteśmy świadomi naszego zestawu wartości? - Jak reagujemy, gdy jesteśmy świadkami sytuacji, w której naruszane są wartości demokratyczne?
Metody dydaktyczne	Pedagogika teatru
Środki dydaktyczne	Kostka Wartości Globalnej Etyki i Plakat
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Warsztaty teatralne "Zabawa wartościami" Ten warsztat daje uczniom możliwość podejścia do wartości w zabawny sposób i wyrażenia ich fizycznie. Realizowany w klasie, projekt grupowy jest skutecznym środkiem budowania społeczności. Gry na rozgrzewkę: Poznawanie się nawzajem Każda grupa wybiera jedną z Globalnych Wartości Etycznych (patrz kostka i plakat) i zastanawia się nad codzienną sytuacją, w której doświadczyła naruszenia tej wartości. Pierwsza runda: Każda grupa pokazuje "kadr", który pokazuje sytuację, w której wybrana przez nich wartość została naruszona. Druga runda: Każda grupa przedstawia tę samą sytuację, ale z poszanowaniem wybranej przez nią wartości. Trzecia runda: Każda grupa pokazuje niezbędny przejściowy "spokój", aby przejść od sytuacji "złej" do "dobrej". Ocena
Literatura	Augusto Boal: Gry dla aktorów i nie-aktorów, Routledge 2021 Augusto Boal: Tęcza pożądania, Routledge 1994 Zdjęcie "Dokumentation TheaterWS 5.10.2023_ValiDe_Tübingen"

3.2.7 Refleksja i ocena warsztatów

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	- Świadomość i odkrywanie własnego systemu wartości, - Skutki dla postaw i zachowań nauczyciela, - Dążenie do bycia jak najbardziej bezstronnym i wolnym od dyskryminacji.
Metody dydaktyczne	Pytania do refleksji: 1) Czego nauczyłem się dla siebie (wglądy, doświadczenia, zdobyta wiedza)? W jaki sposób warsztat teatralny pomógł mi odkryć "mój" system wartości? 2) Czy widzę opcje przeniesienia do szkoły podstawowej, a jeśli tak, to jakie? 3) W jaki sposób Etyka Globalna pomaga mi jako nauczycielowi w moich działaniach związanych z edukacją wartości demokratycznych, skoro jest to międzyreligijny i międzykulturowy kanon wartości?

	4) W jaki sposób mój zestaw wartości wpływa na moją postawę, zachowanie i decyzje w życiu codziennym (a więc także na moje nauczanie)? 5) Co mogę zrobić, aby stać się bezstronnym nauczycielem?
Użyty materiał	Kostka Wartości Globalnej Etyki i Plakat
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Rozmawialiśmy o tym, jak doświadczenie warsztatów teatralnych otworzyło oczy studentom na ich czasami "ukryty" system wartości, a także na fakt, że rzeczywiście istnieją wspólne wartości, co do których wszyscy zaangażowani mogą się łatwo zgodzić. Globalne wartości etyczne, międzyreligijny i międzykulturowy kanon wartości, okazały się użyteczne dla studentów przyszłych nauczycieli jako wspólna płaszczyzna, od której rozpoczęli odkrywanie i dyskusję na temat swojego indywidualnego zestawu wartości.
Literatura	---

3.2.8 Wprowadzenie do Szkoły Etyki Globalnej i obserwacji

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	<ul style="list-style-type: none"> • Jaki jest cel Programu Szkoły Etyki Globalnej? • Jakie kryteria muszą spełniać szkoły aplikujące? • W jaki sposób bycie Szkołą EG wpływa na sposób, w jaki wspólne wartości są szanowane i doświadczane w tych szkołach?
Metody dydaktyczne	Prezentacja ppt, dyskusja
Środki dydaktryczne	<ul style="list-style-type: none"> • Kryteria Szkół Etyki Globalnej • "Wymiana studencka ValiDE 22 – zadania dla Szkoły Etyki Globalnej"
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Wprowadzenie „Program Szkoły Etyki Globalnej” <ul style="list-style-type: none"> - Struktura programu i jego cele - Kryteria - Nadzór ze strony Fundacji Etyki Globalnej - Sieć Szkół Etyki Globalnej - Najlepsze praktyki i ocena
Literatura	<ul style="list-style-type: none"> • Kryteria Szkół Etyki Globalnej • "Wymiana studencka ValiDE 22 – zadania dla Szkoły Etyki Globalnej"

3.2.9 Wizyta w szkole i dyskusja z nauczycielami

Czas realizacji	2 godziny
Cele/kompetencje	Studenci uczestniczą w lekcji etyki globalnej w szkole podstawowej, która jest Szkołą Etyki Globalnej
Metody dydaktyczne	Obserwacja, refleksja
Środki dydaktyczne	Każdy nauczyciel korzystał z różnych materiałów na swoich lekcjach... Aktywność uczniów: Obserwacja i refleksja: 1) Obserwacja: Co się stało? Podaj krótki opis sytuacji. 2) Refleksja: • Co Cię zaskoczyło? • Nad czym się zastanawiałeś? • Jakie były reakcje, rozważania i działania Pana/innych uczniów? • Co myślałeś i czułeś? • Czego nauczyłeś się z tej sytuacji? • Czy można było zrobić coś inaczej? • Gdybyś był nauczycielem, co byś zrobił i dlaczego?
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Studenci siedzą w małych grupach w różnych klasach podstawowych i obserwują lekcję etyki globalnej. Następnie każda grupa ocenia lekcję wspólnie z nauczycielem goszczącym. Na koniec wszyscy studenci zastanawiają się nad swoimi doświadczeniami wraz z dyrektorem, personelem projektu i zaangażowanymi nauczycielami.
Literatura	"Wymiana studencka ValiDE 22 – zadania dla Szkoły Etyki Globalnej"

4. Wyciągnięte wnioski i dodatkowy kurs online

4.1 Wnioski zdobyte w procesie weryfikacji kursu ValiDE

Realizacja kursu badawczego dostarczyła cennych informacji na temat promowania świadomości wartości demokratycznych i rozwoju kompetencji wśród przyszłych nauczycieli, a także na temat logistycznych i strukturalnych aspektów efektywnego procesu uczenia się. Jednym z kluczowych wniosków było znaczenie dobrze wyważonej struktury programu, która integruje warsztaty wprowadzające, fazy robocze, fazy refleksji, okresy regeneracji i wyznaczone fazy podróży, które są starannie dopasowane. Okresy regeneracji okazały się niezbędne, aby dać uczestnikom możliwość przetworzenia intelektualnych i emocjonalnych wymagań związanych z przystosowaniem się do nowego kraju, nieznanego środowiska oraz przełożeniem swoich doświadczeń – takich jak wizyty w szkole – na plany lekcji i materiały dydaktyczne.

Kluczowym elementem programu była trzytygodniowa wymiana studencka, która wiązała się z kilkoma wyzwaniami. Szczególnie uwidoczniło się, jak trudno było dostosować wymianę do kalendarzy akademickich i harmonogramów szkolnych uczestniczących instytucji. Obowiązkowa obecność na wykładach i egzaminach na uczelniach macierzystych studentów znacznie ograniczała planowanie i wymagała elastycznego kształtowania programu. Kolejne wyzwania pojawiły się w związku z organizacją wizyt szkolnych, które były ograniczone okresami świątecznymi, długimi weekendami, okresami praktyk dla studentów specjalności nauczycielskich, wycieczkami szkolnymi i świętami państwowymi, a także szczególnymi warunkami panującymi w szkołach w krajach uczestniczących w projekcie. Ogólnie rzecz biorąc, w program zaangażowało się szerokie grono zainteresowanych stron, co było zarówno jego mocną stroną, jak i wyzwaniem. Przyszłe wdrożenia skorzystałyby na usprawnieniu i zmniejszeniu liczby kwestii do zrównoważenia.

Z organizacyjnego i finansowego punktu widzenia czynniki te wpłynęły również na organizację zakwaterowania, ponieważ święta państwowe znacząco wpłynęły na dostępność i ceny. Punkty te podkreśliły potrzebę dalszego dostosowywania przyszłych programów do kontekstu lokalnego i akademickiego.

Kolejnym istotnym elementem była scentralizowana organizacja podróży, która okazała się niezbędna ze względu na złożoność tras podróży i potrzebę zapewnienia sprawiedliwego uczestnictwa studentom z różnych krajów. Centralna koordynacja pozwoliła na sprostanie wyzwaniom, takim jak zróżnicowane koszty podróży, dostosowanie harmonogramów i lokalizacji warsztatów oraz dostosowanie się do obowiązków akademickich uczestników. To skoordynowane planowanie miało kluczowe znaczenie dla zapewnienia, że studenci ze wszystkich krajów uczestniczących w programie będą uczestniczyć w programie jako spójna grupa, sprzyjająca silnemu poczuciu wspólnoty.

Pod pewnymi względami program mógłby odnieść korzyści dzięki temu, że studenci byłiby zakwaterowani razem ze swoimi rówieśnikami na miejscu lub gdyby studenci gościnni mieszkali u miejscowych studentów. W ten sposób uniknięto podziału grupy na różne miejsca zakwaterowania lub codziennych dojazdów na uczelnię.

Bardzo ważne jest, aby z wyprzedzeniem jasno i przejrzysto poinformować zainteresowanych studentów o celach trzech tygodni wymiany. Pomaga to studentom lepiej zarządzać swoimi oczekiwaniami i zrozumieć strukturę programu. Ponadto studenci wymagają więcej przygotowania teoretycznego przed tygodniami wymiany, aby lepiej kontekstualizować treści i przejąć odpowiedzialność za swoje zadania podczas programu. Kluczowym spostrzeżeniem było zapotrzebowanie na przygotowawczy kurs online z materiałami do samodzielnej nauki i książką podrózną zawierającą wszystkie istotne

informacje, aby przygotować studentów do tygodni wymiany. Ten kurs powinien uwzględniać strukturę kompetencji w zakresie kultury demokratycznej (rys. 1) jako podstawowe ramy i zwizualizować związek między teorią a praktyką.

Innym ważnym odkryciem była potrzeba przeznaczenia większej ilości czasu na planowanie lekcji i opracowanie materiałów dydaktycznych, a także stworzenie lepszych możliwości prezentacji tych planów i materiałów. Komponenty te miały kluczowe znaczenie dla umożliwienia uczestnikom przełożenia zdobytej wiedzy na namacalne wyniki. Specjalne sesje mające na celu przekazanie informacji zwrotnych od rówieśników i instruktorów jeszcze bardziej poprawiły jakość tych wyników, a ustrukturyzowane okresy oceny pozwoliły uczestnikom udoskonalić swoją pracę i kompleksowo zastanowić się nad swoimi postępami.

Istotne okazało się również zrównoważenie treści w ramach warsztatów. Uczestnicy potrzebowali czasu nie tylko na zaangażowanie się w nowe treści, ale także na refleksję i sensowną integrację swoich doświadczeń. Ta równowaga pomogła im produktywnie przetwarzać różnorodne dane wejściowe, dynamikę grupy i wpływy zewnętrzne, takie jak różnice kulturowe i wyzwania logistyczne.

Oczywiste było również znaczenie solidnego budowania zespołu na początku programu. To znacząco wpłynęło na jakość warsztatów i współpracy podczas tygodni wymiany. Uwidocznili się również wpływ czynników zewnętrznych na dynamikę i produktywność grupy. Poza interakcjami interpersonalnymi w grupie, czynniki zewnętrzne, takie jak środowisko fizyczne, różnice kulturowe i warunki organizacyjne, miały ogromny wpływ na koncentrację i współpracę uczestników.

Kluczowe znaczenie dla programu miało również połączenie ustrukturyzowanej pracy w grupach i indywidualnej refleksji. Zajęcia grupowe zachęcały do wymiany różnych perspektyw i współpracy, a indywidualne fazy refleksji umożliwiły uczestnikom internalizację zdobytej wiedzy i powiązanie jej z rozwojem osobistym i zawodowym. Aby jeszcze bardziej udoskonalić program, uznano, że należy oferować krótsze wykłady, aby dać więcej czasu na zadania praktyczne i refleksję. Istotnym spostrzeżeniem było to, że elementy praktyczne i interaktywne były bardziej skuteczne niż treści wprowadzające oparte w dużej mierze na teorii. Metody takie jak warsztaty teatralne pokazały, że podejścia zorientowane na praktykę lepiej motywują uczniów i pomagają im przenosić treści do praktycznych kontekstów.

Wreszcie, uwzględnienie okresów regeneracji podkreśliło znaczenie holistycznego planowania w innowacjach edukacyjnych. Zapewnienie wystarczającej ilości czasu i przestrzeni na adaptację i powrót do zdrowia nie tylko poprawiło produktywność uczestników, ale także w znacznym stopniu przyczyniło się do ogólnego postrzeganego sukcesu programu.

Spostrzeżenia te posłużą do dalszej optymalizacji programu kursu i posłużą jako przewodnik dla rozwoju przyszłych inicjatyw w kształceniu nauczycieli, które koncentrują się na edukacji opartej na wartościach, zdolnościach adaptacyjnych i dobrym samopoczuciu.

4.2 Pomocne wskazówki dotyczące podobnych programów

Dla uniwersytetów i organizacji pozarządowych, które rozważają opracowanie podobnych programów z elementami wymiany, kluczowe zalecenia są następujące:

- priorytetowe traktowanie scentralizowanej organizacji podróży: Centralna koordynacja tras podróży, zakwaterowania i harmonogramów zapewnia sprawiedliwy udział i zmniejsza złożoność logistyczną dla studentów z różnych krajów;
- elastyczność: należy rozważyć dostosowanie tygodni wymiany do kalendarzy akademickich i szkolnych, uwzględniając jednocześnie różnice krajowe. Elastyczność w planowaniu jest niezbędna do uwzględnienia zobowiązań akademickich uczestników;
- wspieranie budowania społeczności: wspólne zakwaterowanie lub zakwaterowanie u rodziny z lokalnymi studentami może wzmocnić spójność grupy i zapewnić dodatkowe możliwości wymiany kulturowej. Stworzyć studentom szansę udziału w organizacji programu wymiany (np. opracowanie programu wieczorowego, decyzje dotyczące podróży i zakwaterowania, tp.);
- rezerwacje grupowe: Aby mieć większą elastyczność w zakresie rezerwacji, zalecamy planowanie z grupami liczącymi 10 osób z każdego kraju. Poniżej grupy liczącej 10 osób należy zarezerwować spersonalizowane bilety indywidualne, co jest trudniejsze do zrealizowania w przypadku nieoczekiwanych problemów. Jest też droższy przejazd;
- nacisk na przygotowanie: przygotowawczy kurs online z materiałami do samodzielnej nauki może dostarczyć podstawowej wiedzy i pomóc studentom zrozumieć ich role i obowiązki. Jasne wyjaśnienie celów programu i praktyczne narzędzia, takie jak przewodniki turystyczne, mogą jeszcze bardziej zwiększyć gotowość;
- uwzględnienie okresów regeneracji i refleksji: pozwalają one uczestnikom przetworzyć swoje doświadczenia, zwłaszcza w ramach intensywnych programów obejmujących częste podróże i adaptację kulturową;
- koncentracja na praktycznych i interaktywnych metodach: praktyczne podejścia, takie jak warsztaty teatralne lub dyskusje na temat dylematów, okazały się bardziej skuteczne niż dane teoretyczne. Zachęcaj do praktycznych zajęć, które łączą

naukę z rzeczywistymi zastosowaniami. Wprowadzenie kontrowersyjnego w celu promowania dialogu na temat wartości. Dlatego należy uwzględniać kontrowersyjne tematy i stwierdzenia, dylematy i przypadki/wyzwania w edukacji (filmy i tym podobne);

- ograniczenie "wartości": okazało się, że jest to zbyt otwarte i trudne dla studentów, jeśli mogą sami wybrać dowolną "wartość". Nauczyciel powinien wcześniej wybrać pewne wartości.

Integrując te elementy, uniwersytety i organizacje pozarządowe mogą opracowywać programy wymiany, które są zarówno skuteczne, jak i trwałe, rozwiązując wyzwania logistyczne i edukacyjne nieodłącznie związane z takimi inicjatywami, jednocześnie maksymalizując ich korzyści dla uczestników.

4.3 Kurs online ValiDE

W trakcie weryfikacji kursu studiów zidentyfikowano potrzebę dostarczenia pewnych informacji i ujednoczenia dotychczasowych pojęć studentów przed rozpoczęciem warsztatów, w związku z czym opracowano kurs przygotowawczy składający się z różnych elementów. Na kursie online uczestnicy zostali przygotowani do teoretycznej dyskusji na temat wartości w edukacji demokratycznej, zaoferowano im możliwość sformułowania wspólnych koncepcji poruszanych tematów, co było niezbędne do stworzenia materiałów dydaktycznych.

Trzy spotkania odbyły się online w formie seminariów z partnerami projektu, a jedna spotkanie w ramach trójnarodowej pracy grupowej.

4.3.1 Seminarium online – sesja 1

Czas realizacji	1,5 – 2,5 godziny (online)
Cele/kompetencje	Wprowadzenie do tematu i kontrowersyjnych aspektów; refleksja nad indywidualnymi predyspozycjami
Metody dydaktyczne	Wykład, elementy interaktywne, zadania w małych grupach, dyskusja; Samoocena jako narzędzie refleksji
Środki dydaktyczne	Prezentacja; Kwestionariusz samooceny
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	CDC, Teacher Reference Tool, Literatura
Krótki opis	Poprzez wprowadzenie na temat znaczenia edukacji demokratycznej w dzisiejszej pracy nauczycieli, studenci zostali skonfrontowani z presją, przed jaką stoi demokracja i wprowadzeni w podstawowe założenia teoretyczne kursu. Wyjaśniono podstawowe terminy, przywołano poszczególne koncepcje i wymieniono je między studentami. Idee demokracji zostały pogłębione poprzez spojrzenie na wymiar świadomości historycznej, spojrzenie na demokrację jako ogólną postawę i kulturę w społeczeństwach oraz podniesienie świadomości na

	temat kluczowego zadania, jakie stoi przed nauczycielami w zakresie kształtowania i praktykowania wartości demokratycznych w szkolnictwie.
Załącznik	<ul style="list-style-type: none"> • Samoocena • Materiały do przygotowania i zadania • Lista kontrolna do indywidualnego przygotowania • Lista kontrolna do przygotowania w grupach trójnarodowych

4.3.2 Seminarium online – przygotowanie do sesji grupowej

Czas realizacji	1 godzina indywidualnego czasu przygotowania (około)
Cele/kompetencje	Stworzenie podstawowej, indywidualnej koncepcji wstępnej tematu
Metody dydaktyczne	Analiza źródeł naukowych z pytaniami wiodącymi; analiza krajowych programów nauczania i innych ważnych dokumentów państwowych.
Środki dydaktyczne	Krajowe programy nauczania i inne ważne dokumenty państwowe
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Wspólne rozumienie tematu
Krótki opis	<p>Studenci są proszeni o zapoznanie się z koncepcją wartości demokratycznych z kilku różnych perspektyw. Poprzez zróżnicowanie koncepcji i integrację krytycznych aspektów, studenci są przygotowani do postrzegania edukacji demokratycznej jako złożonego celu, który wymaga dogłębnej refleksji przed zastosowaniem. Oferowana jest dalsza literatura w celu zintensyfikowania pojęć.</p> <p>Wprowadzenie koncepcji etyki globalnej oferuje studentom wizjonerską perspektywę radzenia sobie z wartościami w edukacji.</p>
Załącznik	<ul style="list-style-type: none"> • Materiały do przygotowania i zadań • Lista kontrolna do indywidualnego przygotowania

4.3.3 Seminarium online – sesja pracy w grupach

Czas realizacji	Praca zespołowa (online) 3 godziny
Cele/kompetencje	Wymiana indywidualnych wstępnych koncepcji i przygotowanie wspólnego zrozumienia
Metody dydaktyczne	Prezentacja; wspólne tworzenie map myśli; dyskusja
Środki dydaktyczne	Artykuł; scena z filmu "Entre les murs" (2008)
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	Nabyte w wyniku indywidualnego przygotowania
Krótki opis	Prezentacja ustaleń z analizy dokumentów krajowych oraz wymiana podobieństw i różnic w podejściach krajowych; wspólne podsumowanie podstawowego artykułu poprzez mapowanie myśli i krytyczną ocenę jego głównych przesłań i postawionych pytań; zastosowanie ukształtowanego

	wspólnego rozumienia wartości demokratycznych w przykładowej sytuacji i dyskusja na temat podjętych decyzji.
Literatura	"Entre les murs" – co to ma wspólnego z demokracją? CDC – Narzędzie do refleksji dla nauczycieli Culp, J., Drerup, J., de Groot, I., Schinkel, A., & Yacek, D. (2022). Wprowadzenie: Edukacja liberalno-demokratyczna: paradygmat w kryzysie. W: Edukacja liberalno-demokratyczna: paradygmat w kryzysie. Brill mentis. https://www.cambridge.org/core/books/cambridge-handbook-of-democratic-education/what-is-democratic-education-and-why-should-we-care/E34DFB4E09DA5EF298AF700132FB05F6
Załącznik	<ul style="list-style-type: none"> • Materiały do przygotowania i zadań • Lista kontrolna do indywidualnego przygotowania • Lista kontrolna do przygotowania w grupach trójnarodowych

4.3.4 Seminarium online – sesja 2a

Czas realizacji	0,5 – 0,75 godziny (online)
Cele/kompetencje	Porównanie wyników i konkretyzacja założeń teoretycznych oraz pytań aplikacyjnych
Metody dydaktyczne	Prezentacja i dyskusja nad wynikami pracy w grupie
Środki dydaktyczne	Przygotowane dane wyjściowe
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	CDC, Teacher Reference Tool, Literatura
Krótki opis	Grupy studenckie prezentują swoje wyniki i proces współpracy; Dyskusja na plenum
Załącznik	-

4.3.5 Seminarium online – sesja 2b

Czas realizacji	1 godzina
Cele/kompetencje	Przygotowanie do programu wymiany <ul style="list-style-type: none"> • Informacje dotyczące podróży i zakwaterowania • Informacje lokalne • Kompetencja w podróżowaniu w grupie bez opiekuna • Doświadczenie w odnajdywaniu się w nowych miejscach w krótkim czasie • Przegląd zadań i obowiązków • Wsparcie w procesie tworzenia grupy • Wizualizacja obciążenia pracą i procesu wyjściowego
Metody dydaktyczne	Prezentacja, Q&A, dyskusje
Środki dydaktyczne	Prezentacja, książka podręcznicza ValiDE, schemat blokowy, listy kontrolne
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	

Krótki opis	Studenci poznają siebie nawzajem oraz osoby odpowiedzialne za ich wsparcie poprzez podróże. Mogą wyjaśnić otwarte pytania.
Załącznik	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentacje, nakład pracy i informacje organizacyjne - Link do ValiDE Travel Book z informacjami na temat przygotowania do podróży (podróż, zakwaterowanie, niezbędne informacje lokalne) - Lista kontrolna do indywidualnego przygotowania - Schemat blokowy - Przykład: Program wymiany studentów ValiDE Schedule

4.3.6 Seminarium online – sesja 3

Czas realizacji	1 godzina (online)
Cele/kompetencje	Refleksja nad tematyką kursu w świetle zdobytych doświadczeń i wiedzy; konkluzja
Metody dydaktyczne	Wymiana doświadczeń i ocena procesów uczenia się i pracy w grupach; dyskusja na temat wyników i osiągnięć; samoocena jako narzędzie refleksji.
Użyty materiał	Kwestionariusz samooceny
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	-
Krótki opis	Studenci spotykają się ponownie online i dzielą się swoimi indywidualnymi spostrzeżeniami na temat kursu i pracy nad omawianym tematem. Refleksje są nie tylko wymieniane i omawiane, ale także indywidualnie odzwierciedlane za pomocą narzędzia do autorefleksji.
Załącznik	<ul style="list-style-type: none"> • Samoocena

4.3.7 Materiały do samodzielnej nauki w celu tworzenia materiałów dydaktycznych: Otwarte Zasoby Edukacyjne - przegląd

Czas realizacji	indywidualnie
Cele/kompetencje	<p>Otwarte zasoby edukacyjne: omówienie/wprowadzenie do OZE</p> <p>Wiedza na temat zagadnień prawnych i licencji</p> <p>Jak wyszukiwać i znajdować OZE</p> <p>Jak korzystać z OZE</p> <p>Jak tworzyć OZE</p> <p>Korzystaj z materiałów do samodzielnej nauki, tworząc materiały do nauki i nauczania na temat wartości</p>
Metody dydaktyczne	Nauczanie mieszane
Środki dydaktyczne	Opracowane przez ValiDE wpisy w Wiki
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	Ponieważ studenci mają różny poziom wcześniejszej wiedzy na temat tworzenia materiałów dydaktycznych, materiały do samodzielnego uczenia się zostały zebrane na wiki, aby

	<p>pomóc w tworzeniu OER. Poniższe przewodniki zostały opracowane w ramach kursu online ValiDE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzenie do OER - Jak przeszukiwać i znajdować OER - Jak korzystać z OER - Jak tworzyć OER <p>Korzystanie z materiałów do samodzielnego uczenia się poprzez tworzenie materiałów do uczenia się i nauczania na temat wartości</p>
Załącznik	<p>Wersja angielska: https://zendi.ph-weingarten.de/wiki/en/guides/oer</p>

4.3.8 *Materiały do samodzielnej nauki tworzenia materiałów dydaktycznych: planowanie lekcji*

Czas realizacji	2 godziny
Cele/kompetencje	Przygotowanie studentów do planowania lekcji – dydaktyka
Metody dydaktyczne	
Środki dydaktyczne	Prezentacje ppt Dialog
Opcjonalnie podstawa teoretyczna	
Krótki opis	prezentacja z teorią dydaktyczną, modelami dydaktycznymi i praktycznymi przykładami planowania lekcji. Przygotowanie studentów do zadań stanowiących część wymiany.
Literatura	Lyngsnes, K. & Rismark, M. (2017), <i>Praca dydaktyczna</i> , Gyldendal Akademisk, Oslo. Postholm M. B., Haug P., Munthe E. & Krumsvik R. J. (2016), <i>Lærerarbeite 5-10. Dla uczniów</i> , Cappelen Damm, Oslo.